El ressorgiment de la ultradreta a Europa

Bernaola Fernández, Carla

Tutor: Bernat Blanquer

Curs 2020-2021

Escoles Freta

ÍNDEX

Resum 4

Introducció i objectius 6

1. Marc teòric 9

1.1. Europa i UE 9

1.1.1. Institucions polítiques de la UE 11

1.1.1.1. Parlament Europeu 11

1.1.1.1.1. Organització 11

1.1.1.1.2. Eleccions de 2019 i grups parlamentaris 12

1.1.1.2. Consells i Comissió Europea 15

1.2. Països analitzats 16

1.2.1. Espanya 16

1.2.1.1. Relacions amb la ultradreta 16

1.2.1.2. Governs en el temps 17

1.2.1.3. Partits d'ultradreta 17

1.2.1.3.1.Vox 18

1.2.1.3.2. ADÑ 20

1.2.2. Itàlia 20

1.2.2.1. Relacions amb la ultradreta 20

1.2.2.2. Governs en el temps 21

1.2.2.3. Partits d'ultradreta 21

1.2.2.3.1. La Lliga 22

1.2.2.3.2. Fratelli d'Italia 23

1.2.2.3.3. Altres 23

1.2.3. Grècia 23

1.2.3.1. Relacions amb la ultradreta 23

1.2.3.2. Governs en el temps 24

1.2.3.3. Partits d'ultradreta 25

1.2.3.3.1. Alba Daurada 25

1.2.3.3.2. Solució Grega 27

1.2.4. Alemanya 28

1.2.4.1. Relacions amb la ultradreta 28

1.2.4.2. Governs en el temps 28

1.2.4.3. Partits d'ultradreta 29

1.2.4.3.1. Alternativa per Alemanya 29

1.2.4.2.2. Partit Nacionaldemòcrata d'Alemanya 30

2. Metodologia 31

3. Marc pràctic 35

3.1. Resultats 35

3.1.1. Enquesta 35

3.1.2. Entrevista 44

3.2. Discussió 57

Conclusions 60

Referències 61

Informe metacognitiu 69

Annexos 71

Actes 82

Resum

En aquest Treball de Recerca es tracta l'augment de l'anomenada ultradreta o extrema dreta a Europa durant els últims anys, concretament a partir de la dècada dels 2000 i centrant-se en quatre estats amb una ultradreta arraigada i bastant notable: Espanya, Itàlia, Grècia i Alemanya. Així, s'estableixen relacions entre les ideologies d'extrema dreta i el passat polític de cada país, s'analitza l'evolució d'aquest moviment en el temps amb resultats a les eleccions generals i es comparen les bases ideològiques dels partits amb més rellevància. Finalment, a la part pràctica es formula un perfil del votant d'extrema dreta i s'arriba a les raons de l'increment del seu vot gràcies a la col·laboració d'experts i votants de la formació Vox.

Paraules clau: política, Europa, extrema dreta, ultradreta, votants, partits polítics.

Resumen

En este Treball de Recerca se trata el aumento de la llamada ultraderecha o extrema derecha en Europa durante los últimos años, concretamente a partir de la década de los 2000 y centrándose en cuatro estados con una ultraderecha arraigada y bastante notable: España, Italia, Grecia y Alemania. Así, se establecen relaciones entre las ideologías de extrema derecha y el pasado político de cada país, se analiza la evolución de este movimiento en el tiempo con resultados en las elecciones generales y se comparan las bases ideológicas de los partidos con más relevancia. Finalmente, en la parte práctica se formula un perfil del votante de extrema derecha y se llega a las razones del incremento de su voto gracias a la colaboración de expertos y votantes de la formación Vox.

Palabras clave: política, Europa, extrema derecha, ultraderecha, votantes, partidos políticos.

Abstract

This Treball de Recerca is about the growth of the far right or extreme right in Europe during the last years, specifically since the decade of 2000 and focusing on four states where the far right has settled and is quite significant: Spain, Italy, Greece and Germany. Therefore, some connections are established between extreme right ideologies and the political past of each country.The evolution of this movement is analyzed through time with general election results and the ideological bases of the most important parties are compared. Finally, in the practical part a profile of far right voters is formulated and the reasons behind the growth of their votes are found thanks to the collaboration of experts and voters of the political party Vox.

Keywords: politics, Europe, extreme right, far right, voters, political parties.

Introducció i objectius

Vull dedicar el meu treball de recerca a la investigació sobre partits polítics d'ultradreta europeus que sostenen discursos radicalment conservadors i nacionalistes i que se solen relacionar amb pràctiques antidemocràtiques. He escollit aquest tema perquè sempre m'ha atret la política i quan els mitjans de comunicació van començar a informar sobre nous partits d'ultradreta a Europa em vaig sentir molt interessada i indignada en veure com la història es tornava a repetir i aquests partits ressorgien.

Em sembla un tema d'extremada importància que afecta a tota la societat i que desperta interès general, ja que ens podria afectar (i ja ens comença a afectar) a tots, tant en l'àmbit nacional com en l'àmbit internacional.

Penso que la societat no coneix amb precisió aquest tipus de polítiques i que el meu treball podria ser un estudi vàlid per donar a conèixer les causes d'aquest ressorgiment i dels efectes que podria causar. A més, m'agradaria poder comparar els discursos de partits d'ultradreta del passat amb els del present, per formar-me una imatge més clara de la seva amenaça actual a la democràcia.

L'objectiu general d'aquest treball és entendre les raons per les quals aquests partits estan ressorgint, és a dir, per què els seus votants els voten. Altres objectius són: comprovar si hi ha moltes diferències amb les ideologies de partits d'ultradreta del passat, analitzar les propostes de govern de partits d'ultradreta a l'estat espanyol i veure si són viables, saber el perfil dels seus votants, saber quina influència tenen els mitjans de comunicació en el seu ressorgiment i analitzar els seus discursos.

Les hipòtesis que cal comprovar són:

- Els països amb una ultradreta més forta i més ben organitzada són aquells que en el seu passat han tingut un govern d'ultradreta o feixista.

- La crisi migratòria i la quantitat d'immigrants del país té alguna relació amb l'augment de la ultradreta.
- Els països amb una població més envellida són els que tenen una ultradreta més definida i present en les institucions.
- La majoria dels votants d'ultradreta són de classe mitjana-alta

El marc metodològic està dividit en dues parts diferenciades. Per començar, faig una breu explicació de la història de la Unió Europea i els seus òrgans de funcionament per poder donar un context a la situació política actual en què es troba Europa i observar quins són els partits destacats de l'Eurocambra. Finalment, centro la recerca en quatre països en concret, tots ells amb algun tipus de relació amb l'extrema dreta en el passat: Espanya, Alemanya, Itàlia i Grècia. D'aquests països, analitzo diferents aspectes rellevants, com els respectius governs dictatorials del passat i els resultats de les eleccions des del 2000, per poder posar en context la sorgida de diferents partits d'ultradreta i les seves ideologies.

L'objectiu del marc metodològic és descobrir si hi ha relació entre la crisi migratòria, l'edat i la classe social de la població i els mitjans de comunicació respecte al creixement de la ultradreta i, si n'hi ha, quina és. També vull saber la influència que les dictadures analitzades tenen en la ideologia de partits com Vox, quins són els valors concrets dels votants d'aquests partits, i entendre les raons concretes per les quals han aconseguit aquest creixement en vots.

Per fer això, he fet enquestes a votants o exvotants de partits d'extrema dreta. He procurat que aquestes persones responguin a diferents perfils, i que, per tant, tinguin professions, edats i nivell d'estudis diversos. Se'ls ha enviat l'enllaç de l'enquesta per correu electrònic i, en cas que per alguna raó no puguin realitzar-la, s'intentaran recollir les dades de manera presencial. Per les entrevistes em posaré en contacte amb en Quique Badia i un

representant de Vox Mataró per mitjà del correu electrònic i s'establirà un dia per fer cadascuna d'elles o bé seran fetes arribar també per correu.

L'ordenació del treball segueix una estructura que comença de manera general per finalment arribar a les respostes més concretes a la part pràctica.

Marc teòric

Europa i UE

Podríem datar els orígens de l'Europa que coneixem actualment i del sentiment europeu en ell mateix cap a finals de la Segona Guerra mundial. Europa es trobava en ruïnes i el sistema internacional eurocèntric havia arribat al seu final. Dues superpotències s'alçaven amb els seus propis valors i ideals i amb sistemes molt diferents que dividirien el món en un futur no molt llunyà.

En aquest context, Estats Units va voler implicar-se en els afers europeus amb la creació de l'OTAN, formant així els llaços definitius que situaven l'Europa Occidental com un aliat contra l'URSS, però el primer pas cap a una unió europea pròpia va ser la creació de la Comunitat Europea del Carbó i de l'Acer el 1950, que va unir els sis països fundadors (Bèlgica, Itàlia, Alemanya, França, Holanda i Luxemburg) en una organització tant econòmica com política que tenia l'objectiu de contribuir a l'expansió econòmica mitjançant un mercat lliure de carbó i acer. Formar part d'aquesta institució requeria que l'accés a les fonts de producció fos igualitari en tots els membres i que les condicions de treball milloressin. Així, com que el tracte discriminatori no era acceptat, s'intentava també mantenir la pau i evitar una nova guerra causada per la rivalitat entre França i Alemanya. (Unió Europea, 2020)

El 1957, amb el Tractat de Roma, es crea la Comunitat Econòmica Europea (CEE), un nou pas, aquest cop més concloent, cap a un mercat comú i que va portar un gran creixement econòmic. En contrast amb aquesta situació a l'oest, l'URSS i els seus aliats de l'est van formar el Consell d'Ajuda Mútua Econòmica, que competia amb la Comunitat Econòmica Europea, i van signar el pacte de Varsòvia, que pretenia contrarestar l'amenaça de l'OTAN.

Així, les tensions entre les dues parts creixien i el 1961 es va construir el mur de Berlín que dividí físicament l'Alemanya Occidental de l'Alemanya Oriental.

El 1973, Irlanda, Dinamarca i el Regne Unit s'uneixen a la CEE i el Parlament Europeu augmenta la seva influència en els afers europeus. Per una altra part, els últims règims dictatorials d'Europa acaben el 1974 a Portugal i el 1975 a Espanya, països que entraran a la comunitat el 1986. El 9 de novembre de 1989 el Mur de Berlín va caure i la frontera entre l'Alemanya Occidental i l'Alemanya Oriental es va obrir, unint-se el 1990 (Unió Europea, 2020). Aquest fet augurava el proper col·lapse del comunisme a Europa, amb l'URSS dissolent-se el 25 de desembre de 1991 i obrint la porta a una nova era en les relacions internacionals.

Després de diversos tractats en els quals s'assenten les bases de cooperació política, judicial i econòmica, el 1993 es crea la Unió Europea, tot i que la CEE continua existint com a un dels seus pilars. Amb aquests canvis, Àustria, Suècia i Finlàndia s'uneixen a la comunitat el 1995.

El 2002 es van posar en circulació les monedes i els bitllets d'euro i les relacions entre l'Europa Occidental i l'Oriental es fan finalment bones, raó per la qual cap al 2007 ja s'han unit a la UE més de 10 nous països. Amb el Tractat de Lisboa del 2009, la Unió Europea i el Parlament Europeu reben moltes més competències i proveeixen una veu més poderosa a les decisions dels ciutadans (Parlament Europeu, s.d.).

En l'actualitat, la Unió Europea està formada per 27 països (Alemanya, Grècia Àustria, Hongria, Bèlgica, Irlanda, Bulgària, Itàlia, República Txeca, Letònia, Xipre, Lituània, Croàcia, Luxemburg, Dinamarca, Malta, Eslovàquia, Holanda, Eslovènia, Polònia, Espanya, Portugal, Estònia, Romania, Finlàndia, Suècia i França), ja que el Regne Unit va abandonar-la el 31 de gener de 2020.

Institucions polítiques de la UE

Parlament Europeu

El Parlament Europeu és la cambra legislativa de la UE i els seus diputats són escollits directament pels ciutadans de tots els Estats membres en les eleccions europees per tal d'assegurar que les decisions que es prenen siguin completament democràtiques. Entre d'altres, algunes de les funcions més rellevants del Parlament Europeu són:

- Aprovar la legislació de la UE amb el recolzament del Consell de la Unió Europea.
- Decidir sobre acords internacionals.
- Establir el pressupost de la UE juntament amb el Consell i acceptar la seva gestió.
- Examinar i donar veu a les propostes dels ciutadans. (Parlament Europeu, s.d.)

Organització

El Parlament està format per 705 diputats (704 i el President) repartits en diversos grups segons la seva ideologia. En l'actualitat hi ha 7 grups amb característiques pròpies definides i un vuitè grup, els anomenats No Inscrits, constituït per partits que no estan adherits a cap de les anteriors formacions. Per una altra banda, el nombre de diputats que tindrà cada país dependrà de la seva població, però, segons la llei parlamentària, aquesta quantitat no podrà ser més gran de 96 escons o inferior a 6 (Unió Europea, s.d.). D'aquesta manera, cada diputat vota individualment les qüestions presentades segons els seus interessos.

Eleccions de 2019 i grups parlamentaris

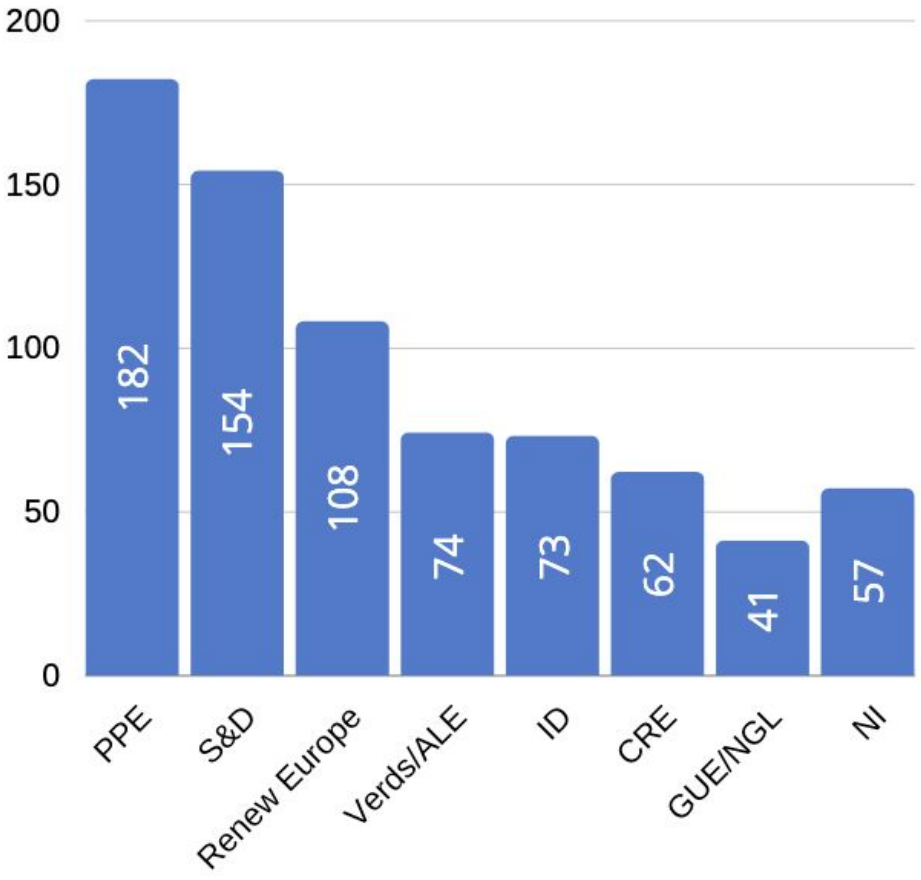

Figura 1. Resultat de les eleccions del Parlament Europeu de 2019. Parlament Europeu. (2019). *Resultados de las elecciones europeas de 2019*. Recuperat de https://www.elecciones-europeas.eu/resultados-de-las-elecciones

- PPE

És un grup de centredreta o dreta conservador basat en els valors judeocristians que defensa el liberalisme econòmic que promogui l'empresa privada i un major control de les fronteres externes de la Unió, a més de la inversió en noves tecnologies i la innovació. Actualment pertanyen a aquest grup, entre d'altres, la Unió Demòcrata Cristiana d'Alemanya, Els Republicans (França) o el Partit Popular (Espanya).

- S&D

Es defineixen com un grup de centreesquerra progressista, defensor dels drets socials i d'una reforma del sistema financer. Pertanyen a aquesta formació partits com Partit Socialdemòcrata d'Alemanya, el Partit Socialista Obrer Espanyol o el Partit Democràtic (Itàlia).

- Renew Europe

Renew Europe es defineix com una formació de centre que defensa valors com el liberalisme, l'europeisme, els drets individuals i la sostenibilitat d'Europa. Ciudadanos (Espanya), el Partit Nacionalista Basc i La República en Marxa (França) formen part d'aquest grup.

- Verds/ALE

Defensen la descentralització de la Unió, el respecte als drets humans, el dret a l'autodeterminació i la lluita contra el canvi climàtic. Formen part d'aquest grup partits com Aliança 90/Els Verds (Alemanya), Esquerra Republicana de Catalunya i Europa Ecologia-Els Verds (França).

- ID

Creat per reemplaçar l'antic Europa de les Nacions i de les Llibertats, aquest grup és un dels generalment considerats d'ultradreta del Parlament Europeu. Les seves principals opinions i prioritats respecte a Europa són:

- La lluita contra la immigració il·legal i l'augment de la seguretat (Parlament Europeu, 2019)

- L'euroescepticisme: Demanen una limitació de les competències de la UE, però remarquen que no són antieuropeus, declarant que "Protegir Europa de fenòmens com la immigració massiva provinent del tercer món i les seves conseqüències és molt proeuropeu" (Halla-Aho, 2019).
- Especial èmfasi en la preservació de les identitats nacionals.
- Defensa de la llibertat d'expressió, considerant sobretot que les llibertats digitals es troben en seriós perill.

El Reagrupament Nacional de Le Pen (França), la Lliga de Matteo Salvini (Itàlia) i Alternativa per Alemanya formen part d'aquest grup.

- CRE

Tot i que s'autodenominen com un grup de centredreta, formen part del bloc considerat d'extrema dreta del Parlament juntament amb el grup ID, formació amb la qual comparteixen moltes característiques ideològiques. Les seves prioritats es basen en:

- L'euroescepticisme: Defensen el respecte a la sobirania de les nacions i, tal com el grup ID, neguen que se'ls consideri antieuropeus. Tot i això, es considera que el seu euroescepticisme és inferior al de l'ID.
- El control de la immigració (pensen que s'està abusant del sistema d'asil) i el problema de l'amenaça terrorista.
- El focus a una economia lliure, amb impostos mínims.
- La família tradicional com el centre de la societat.

Formen part d'aquest grup partits com Vox (Espanya), Fratelli d'Italia o Dret i Justícia (Polònia).

- GUE/NGL

Són defensors dels drets civils i de la preservació del medi ambient i es consideren antifeixistes i antiracistes. Demanen una distribució igualitària de la riquesa de la Unió. EH Bildu (Espanya), IU (Espanya), Podemos (Espanya), Syriza (Grècia) i França Insubmisa (França) són alguns dels partits que pertanyen a aquesta formació.

- NI

El grup dels no inscrits està format per diferents diputats de partits no adscrits a cap grup parlamentari. En l'actualitat hi ha representants de deu formacions polítiques d'entre les quals són considerades d'extrema dreta tres: el Moviment per a una Hongria Millor o Jobbik (Hongria), l'Alba Daurada (Grècia) i el Kotleba - Partit Popular Nostra Eslovàquia (Eslovàquia).

Consells i Comissió Europea

A més del Parlament, hi ha altres cambres on es prenen decisions de gran pes polític. Aquestes són el Consell Europeu, un òrgan format pels caps d'Estat dels membres de la UE sense poder legislatiu però amb la competència de marcar les prioritats polítiques de les altres cambres; el Consell de la Unió Europea, on els ministres de cada Estat coordinen les accions conjuntes i ratifiquen algunes de les decisions del Parlament Europeu, i la Comissió Europea, l'organisme representant de la UE arreu del món que proposa noves lleis, controla el seu compliment i gestiona el pressupost. Així, els Consells serveixen de nexe entre la UE i els seus membres i participen en l'orientació o la presa de decisions al Parlament Europeu i la Comissió Europea executa aquestes decisions i fa de pont amb estats externs a la Unió mitjançant les seves delegacions.

Països analitzats

Espanya

Relacions amb la ultradreta

El 13 de setembre de 1923 el Tinent General Primo de Rivera va fer un cop d'Estat que instaurà una dictadura militar que duraria fins el 1930. Aquest nou govern era de caire nacionalista, catòlic i conservador i algunes de les mesures que va prendre van ser la censura de la premsa, la prohibició de l'ús del català i de la bandera catalana i la persecució de les organitzacions obreres. El 1934, el fill del dictador funda la Falange Española, un partit d'inspiració feixista, versions del qual encara existeixen en l'actualitat, basat sobretot en el nacionalisme espanyol i el patriotisme i en contra de la UE i de qüestions com l'independentisme o l'avortament. La qüestió de la immigració és també molt present en els seus discursos. (La Falange, s.d.)

Per una altra banda, el 17 de juliol de 1936 el General Francisco Franco portà a terme un altre cop d'Estat contra la Segona República que desembocà en una guerra civil. El conflicte va acabar el 1939 amb la victòria de les tropes franquistes, que van instaurar una segona dictadura militar recolzada per l'exèrcit, l'Església, l'alta burgesia, l'Alemanya de Hitler i la Itàlia de Mussolini. De la mateixa manera que l'anterior dictadura, aquesta es basava en el nacionalisme espanyol i el catolicisme i es postulava en contra del comunisme i de qualsevol formació obrera. La dictadura no va acabar fins el 1975, després de la mort de Franco, i va donar pas a un període de transició en el que s'instaurà un nou rei (escollit abans de la seva mort pel General) i s'aprovà una nova Constitució que portaria la democràcia a Espanya.

Governs en el temps

A Espanya sempre s'ha pogut observar una clara tendència al bipartidisme, amb gairebé quatre de les vuit legislatures d'aquest segle en mans del Partit Popular (considerat generalment de centredreta o dreta) i les restants en mans del Partit Socialista Obrer Espanyol (considerat generalment de centreesquerra o esquerra). La particularitat d'aquest nou segle és la irrupció al Parlament de noves formacions com Ciudadanos, Unidas Podemos i Vox que han trencat amb l'hegemonia dels partits tradicionals fragmentant el vot tant de l'esquerra com de la dreta, però també creant dos blocs ben definits en el Parlament. Així es pot observar en el govern actual, format per la primera coalició de la democràcia espanyola.

Partits d'ultradreta

Les bases ideològiques de la majoria de partits d'ultradreta d'Espanya són:

- La consideració dels mitjans de comunicació com una amenaça.
- La unificació de tots els governs en un de sol que representi Espanya en la seva totalitat.
- Defensa de la unitat d'Espanya en contra de l'independentisme.
- L'exaltació del patriotisme, de l'idioma espanyol i dels símbols (bandera, himne…).
- L'exaltació de l'exèrcit.
- L'autoabastiment del país.
- El rebuig als acords de la UE en matèria d'immigració i refugiats.
- Defensa del catolicisme.
- La defensa de la família exclusivament en el cas que estigui formada per un home i una dona (rebuig als drets de les famílies formades per membres de la comunitat LGBT).

- Rebuig de les lleis de violència de gènere per considerar-les discriminatòries contra l'home.
- Antieuropeisme o euroescepticisme.

Vox

Vox es va registrar com a partit polític el desembre del 2013 després que Santiago Abascal, un dels seus fundadors, abandonés el PP per considerar-lo massa relaxat amb qüestions com la catalana o la basca i per haver-se separat de les polítiques més conservadores i liberals iniciades pel president Aznar. D'aquesta manera, atragueren el grup més conservador de la dreta espanyola que se sentia decebuda amb la gestió i la política del PP (Sangiao, 2018). Amb membres provinents de l'escena militar, econòmica i jurídica, entre d'altres, i connexions amb La Falange, la formació no va obtenir representació parlamentària fins a les eleccions d'abril de 2019, on van obtenir 2.677.173 vots i 24 escons, superant-se en les eleccions de novembre del mateix any amb 3.640.063 vots i 52 escons. Fins al moment, mai no havien aconseguit superar la barrera electoral, aconseguint 58.114 vots i 47.182 vots en les eleccions de 2015 i 2016, respectivament. Altres grups com Plataforma per Catalunya o Espanya 2000 amb ideologies similars han manifestat en diverses ocasions que els seus simpatitzants votin aquesta formació.

Vox no presenta símbols concrets, tot i que es pot apreciar l'exaltació a la bandera espanyola i en certes concentracions es poden veure símbols franquistes o amb una relació molt propera amb el franquisme com la bandera amb l'Àliga de Sant Joan o la Creu de Borgonya.

Figura 2. Bandera amb l'escut de l'Àliga de Sant Joan. Grodira, F. (2018). Dos mil personas afines a Vox acuden a la manifestación "contra la impunidad de los golpistas" en la Plaza de Colón. *Público*. Recuperat de https://-www.publico.es/politica/mil-personas-afines-vox-acuden-manifestacion-impunidad-golpistas-plaza-colon.html

Figura 3. Banderes amb la creu de Borgonya a una manifestació promocionada per Vox. Miles de personas secundan la concentración de Vox en Madrid contra el Gobierno de Sánchez. *Antena 3 Noticias*. (2020). Recuperat de https://www.antena3.com/noticias/espana/vox-llama-ciudadania-concentrarse-hoy-ayuntamientos-protestar-nuevo-gobierno_202001125e1ae6bc0cf2ba42f1549710.html

ADÑ

Formada pels partits Democràcia Nacional, La Falange (FE), FE de les JONS i Alternativa Espanyola, la coalició ADÑ Identitat Espanyola es va crear per presentar-se a les Eleccions del Parlament Europeu del 2019, on van aconseguir 11.798 vots però cap escó. Tenen connexions evidents amb la dictadura de Primo de Rivera i mostren habitualment símbols franquistes. Aquestes organitzacions són relacionades en moltes ocasions amb incidents per delictes d'odi i xenòfobs de grups neonazis.

Figura 4. Manifestants d'extrema dreta a un acte celebrat a Madrid el 2012. Albin, D. (2019). La ultraderecha prepara movilizaciones frente a la sede del PSOE para protestar contra la exhumación de Franco. *Público*. Recuperat de https://www.publico.es/politica/exhumacion-dictador-ultraderecha-prepara-movilizaciones-frente-sede-psoe-protestar-exhumacion-franco.html

Itàlia

Relacions amb la ultradreta

El 28 d'octubre de 1921, Mussolini, el fundador de les Fasci Italiani di Combattimento i després del Partit Nacional Feixista, era declarat Duce d'Itàlia i instaurà un govern totalitari basat en el culte al líder, el nacionalisme i l'exaltació de la pàtria, la persecució del comunisme i de tota l'oposició, la idea imperialista, el militarisme i el control

dels mitjans de comunicació. Alguns dels seus simpatitzants més violents van formar el grup dels "camises negres", que utilitzava la violència per terroritzar tothom que s'oposés als seus ideals.

Cap al 1943, en el marc de la Segona Guerra Mundial, els dirigents feixistes ja no confiaven ni en el Duce ni en la victòria alemanya, així que el van substituir i empresonar per poder signar la rendició d'Itàlia. El 28 d'abril de 1945, amb la victòria imminent dels aliats, Mussolini va ser executat i penjat dels peus a la Plaça de Loreto de Milà (Casanova, 2008).

Governs en el temps

El Govern italià té la característica de ser considerablement inestable, amb 66 governs diferents des de la proclamació de la República el 1946. En els últims 19 anys hi ha hagut 7 Primers Ministres (amb Berlusconi essent escollit en dues ocasions) dels quals quatre pertanyien a partits tradicionalment de dretes, de centredreta o de coalicions dins d'aquest espectre polític i els altres a partits tradicionalment d'esquerres o centreesquerra. Destaquen el Moviment 5 Estrelles, La Lliga, el Partit Demòcrata i Forza Itàlia.

Partits d'ultradreta

D'una manera molt semblant a Espanya, la ultradreta italiana es basa en els següents punts:

- L'euroescepticisme i el rebuig a l'euro (a vegades considerant la UE una dictadura).
- La idea dels "italians primer", relacionada habitualment amb accions islamòfobes i antiimmigració.
- Rebuig als convenis d'asil polític.
- Proteccionisme econòmic.

- Nacionalisme i exaltació dels símbols nacionals.
- Prioritat a la família i la natalitat.
- Catolicisme.

La Lliga

En els seus inicis marcadament separatista, La Lliga (anteriorment Lliga Nord), va ser creada per Umberto Bossi fa gairebé 30 anys i es caracteritzava pel seu caràcter racista contra els italians del sud. El 2019, amb el partit en mans de Matteo Salvini, es van modificar els estatuts de la formació, canviant el nom i adoptant un paper molt menys radical en la qüestió secessionista per centrar el focus dels seus problemes en la UE i l'euro. El seu líder també ha fet moltes aparicions públiques mostrant símbols cristians per tal de reafirmar les bases religioses del partit. Una de les polèmiques més importants que ha protagonitzat és la de la seva repetida negativa a permetre el desembarcament de vaixells de l'ONG Open Arms, que rescata migrants al mar, en les costes italianes.

Figura 5. Matteo Salvini sostenint un rosari durant un míting el 2018. Gentile, T. (2018). *REUTERS*. Recuperat de https://www.reuters.com/article/us-italy-election-league/league-leader-pledges-to-put-italians-first-as-election-campaign-intensifies-idUSKCN1G80O2

Des de les eleccions de l'any 2006 es presenta en una coalició amb partits com Forza Itàlia, Germans d'Itàlia i altres formacions conservadores i va aconseguir la seva representació més alta en les eleccions del 2018 amb 5.698.687 vots i 73 escons, tot i que també va obtenir un gran resultat el 2008 amb 3.024.543 vots i 60 escons.

Fratelli d'Italia

Fratelli d'Italia és un altre partit d'extrema dreta nacionalista més radical i amb connexions amb el neofeixisme fundat el 2012 que en els últims anys comença a competir en vots amb La Lliga per representar la ultradreta del país. Els votants més extremistes de La Lliga estarien migrant als Fratelli d'Itàlia a causa de la pèrdua de simpatia amb Salvini. Aquest grup té caràcter antiislàmic i es presenta en contra de la immigració i els drets LGBT.

Van obtenir 666.765 vots i 9 escons en les eleccions de 2013 i 1.429.550 vots i 19 escons a les de 2018.

Altres

Tot i no haver aconseguit mai representació al congrés, cal tenir també en compte a formacions com Forza Nuova, marcadament neofeixista, CasaPound o Fiamma Tricolore, membres de les quals han protagonitzat episodis de violència.

Grècia

Relacions amb la ultradreta

Ioannis Metaxas es va proclamar dictador a Grècia el 4 d'agost de 1936. D'aquesta manera, naixia un govern militar que volia crear una nova civilització hereva de l'Antiga Grècia (de forma molt similar a les idees d'Alemanya i Itàlia) amb una forta influència del

cristianisme ortodox. Utilitzaven com a símbol el labris, una destral de doble tall dels antics grecs i van compartir moltes similituds tant amb el nazisme com amb el feixisme, com per exemple la creació d'una agrupació semblant a les Joventuts Hitlerianes i la seva concepció de preservació de la raça, tot i que la dictadura de Metaxas tenia una concepció només cultural d'aquesta idea. El 1941 Metaxas va morir i pocs mesos després, el règim va haver de rendir-se a les tropes nazis. (Llona, 2013).

El 21 d'abril de 1967, un grup de militars liderats pel coronel Georgios Papadópulos va fer un Cop d'Estat que suprimí la Constitució i les llibertats civils i implementà polítiques per instaurar una dictadura de caràcter semblant a l'anterior. Aquest període va ser conegut com la Dictadura dels Coronels i milers d'opositors de l'esquerra i el centre polític van ser torturats, detinguts i exiliats o empresonats a l'illa de Giaros per ser considerats una amenaça pel règim. Cap al 1973, però, el moviment estudiantil va cobrar força i el juliol de 1974, amb una greu crisi internacional, la dictadura arribà al seu final.

Governs en el temps

Amb el nombre més gran d'eleccions en aquest segle dels països analitzats (9), Grècia és un Estat amb governs molt inestables on no ha mantingut l'hegemonia cap ideologia política. Així es pot veure en observar els seus primers ministres, dels quals quatre dirigien un govern d'esquerra o centreesquerra i cinc un de dreta o centredreta, mantenint-se cada ideologia un màxim de dos anys en el poder. Els partits que en els últims deu anys han rebut més vots són el PASOK, Nova Democràcia i Syriza.

Partits d'ultradreta

Sobretot per la influència de l'Alba Daurada, la ultradreta grega s'ha mostrat fins i tot més extremista que la d'altres països, amb discursos que contenen les següents idees:

- Neonazisme (alguns partits).
- Cristianisme ortodox
- Violència contra l'oposició i grups minoritaris (alguns partits).
- Antieuropeisme.
- Defensa de la família tradicional (home i dona).
- Expulsió de tots els immigrants il·legals i increment de la seguretat a les fronteres.
- Exaltació de la pàtria.
- Anti-LGBT.

Alba Daurada

Nascuda de manera oficial el 1985, aquesta formació ja s'anava preparant en forma de moviment ideològic hereu de les polítiques de les dictadures anteriors des de feia uns anys, amb relacions directes entre el líder del partit i membres de la junta militar de la Dictadura dels Coronels. Els caracteritza el seu racisme i extrem nacionalisme i han demostrat en moltes ocasions el seu respecte al règim de Hitler. Tot i no amagar les seves inspiracions nazis i feixistes, va obtenir uns grans resultats en les eleccions entre 2012 i 2014, arribant a posicionar-se com la tercera força política, però a les eleccions del 2019 la seva impopularitat es va manifestar i ni tan sols van arribar a superar la marca del 3% dels vots per aconseguir un escó.

El 2013 es van veure involucrats en una gran polèmica a causa de la mort del raper antifeixista Pavlos Fissas a mans d'alguns membres de l'organització. Pocs dies després, el

seu líder i altres alts càrrecs eren detinguts acusats d'haver ordenat l'execució d'aquest i altres crims (Alamillos, 2019).

El seu logo, tot i representar un ornament típicament grec, recorda a l'esvàstica nazi i els colors recreen els tradicionals del règim: blanc, negre i vermell. En les concentracions, els seus simpatitzants sovint es vesteixen amb roba negra i porten torxes.

Figura 6. Membres d'Alba Daurada en una concentració el 2017. Alamillos, A. (2019). Arruinados y sin público, el partido neonazi Amanecer Dorado se hunde en Grecia. *El Confidencial*. Recuperat de https://www.elconfidencial.com/mundo/europa/2019-09-22/arruinados-y-sin-publico-el-partido-neonazi-amanecer-dorado-se-hunde-en-grecia_2236987/

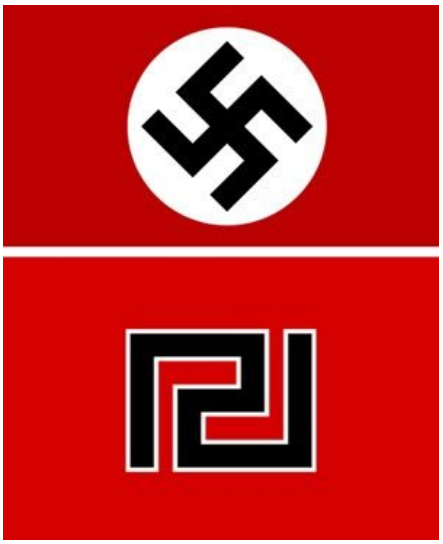

Figura 7. Comparació entre una esvàstica nazi (a dalt) i el símbol d'Alba Daurada (a baix). Henrik Arnstad ljuger i Vetenskapens värld. *Verkligheten.* (2012). Recuperat de https://verkligheten isverige.wordpress.com/2012/11/23/henrik-arnstad-ljuger-i-vetenskapens-varld/

Solució Grega

Solució Grega va néixer el 2016 com una alternativa una mica menys extrema que l'Alba Daurada, tot i que les seves polítiques tenen molts punts en comú i encara són considerades d'ultradreta. Una de les seves propostes principals és en relació amb la immigració i, com la tendència que es comença a demostrar amb l'extrema dreta europea, un dels seus lemes és el de "Primer els grecs". Estan també a favor de la pena de mort i es recolzen en els valors cristians ortodoxos, considerant que "Europa pot acollir immigrants però només si són cristians" (Velopóulos, 2019).

Ha aconseguit representació des de les seves primeres eleccions, les europees del 2019, i en les últimes generals va obtenir el 3,7% dels vots i 10 escons.

Alemanya

Relacions amb la ultradreta

Després de les pressions al president Hindenburg, Adolf Hitler va ser nomenat canceller d'Alemanya el 30 de gener de 1933. Així, en poc temps s'establí un règim totalitari que començava el febrer amb limitacions al dret de reunió i la llibertat de premsa. Altres fets que van caracteritzar el període van ser l'autarquia econòmica, la idea de l'expansió del territori per unir tots els "pobles alemanys" a costa de les considerades races inferiors i, sobretot, la persecució sistemàtica de tot aquell considerat una amenaça contra el règim o la raça ària (comunistes, homosexuals, gitanos, jueus…). Per portar a terme aquest últim objectiu, es van construir a tot el territori alemany camps de concentració i d'extermini on es produiria un dels genocidis més importants de la història. El 1939 s'inicia la Segona Guerra Mundial i el 30 d'abril de 1945, amb la victòria propera dels aliats, Adolf Hitler se suïcidava en el seu búnquer de Berlín.

Governs en el temps

El govern alemany ha estat considerablement estable durant els últims deu anys, amb només dos cancellers, un dels quals, Angela Merkel, porta en el poder des de 2005. Per tant, el seu partit, la Unió Demòcrata Cristiana d'Alemanya (CDU per les seves sigles en alemany), ha estat el més influent des de llavors. Aquesta formació és considerada de centredreta i, tot i que presenta algunes característiques típicament conservadores en altres aspectes socials, ha pres una línia d'acció bastant liberal respecte al tema de la immigració.

Partits d'ultradreta

Seguint la línia d'altres països, la ultradreta alemanya es caracteritza per:

- L'antiimmigració.
- El rebuig a les polítiques mediambientals.
- El suport a l'expulsió dels immigrants il·legals i el rebuig a rebre refugiats.
- L'antieuropeisme.
- La preservació del "poble alemany".
- La defensa de la família i la natalitat (en contra de l'avortament).
- Oposició a la pujada d'impostos.
- Neonazisme (alguns partits).

Alternativa per Alemanya

Alternativa per Alemanya (AfD) va néixer el 2013 com un partit euroescèptic, però després de la sortida del seu fundador va tornar-se considerablement populista i ha adoptat polítiques properes a la islamofòbia i el nacionalisme, principalment. El seu èxit a les eleccions es deu en gran part a la negació de la cancellera a tancar les fronteres durant la crisi migratòria, fet que va provocar la pèrdua de simpatia dels seus votants dels sectors més conservadors, que van migrar a altres formacions que recolzaven una política d'immigració molt més radical (Maldonado, 2019). Per la seva part, el líder de la formació sovint ha fet declaracions que es troben en el límit del que pot considerar-se exaltació al nazisme i es mostra com un personatge polèmic fins i tot dins del partit, on molts el consideren massa extremista.

Les primeres eleccions en les quals van obtenir representació van ser les del 2017, on van aconseguir 5.878.115 per llista i un total de 94 escons.

Partit Nacionaldemòcrata d'Alemanya (NPD)

El partit va ser fundat el 1964 i glorificava el Tercer Reich, fent apologia al nazisme, motiu pel qual ha estat considerat anticonstitucional, però no prohibit, encara que hi ha hagut diversos intents. És generalment anomenat un partit neonazi i, com altres formacions de la seva naturalesa, ha estat relacionat en diverses ocasions amb incidents violents qualificats per alguns mitjans de comunicació com terrorisme neonazi. Tot i això, es troba en procés de rentat d'imatge i pretén atreure votants presentant-se com un partit seriós, ja que la gran majoria de grups parlamentaris eviten formar part de cap pacte amb ells. Mai han obtingut representació al Bundestag.

Figura 8. Míting de L'NPD per protestar contra l'islam. Davis, A. (2019). Germany: Right-wing militias play into public fears. *DW News*. Recuperat de https://www.dw.com/en/right-wing-militias-patrol-foreigners-nazis/a-51230413

Metodologia

Objectius de recerca
Descobrir si hi ha relació entre la crisi migratòria, l'edat i la classe social de la població i els mitjans de comunicació respecte al creixement de la ultradreta i, si n'hi ha, quina és. També vull saber la influència que les dictadures analitzades tenen en la ideologia de partits com Vox, quins són els valors concrets dels votants d'aquests partits i si realment es corresponen amb el que representen les formacions.

Tipus de recerca
Estudi transversal correlacional (no-experimental)
Justificació de l'elecció
Perquè em centro en un moment precís per analitzar les incidències entre diferents variables en termes de correlació.

Tipus de mostra
Mètode de mostreig no probabilístic per quotes i entrevistes. Es faran enquestes a votants o exvotants de partits d'extrema dreta (25 homes i 25 dones) amb diferents professions, edats i nivells d'estudis, que no seran determinades per mi, sinó que seran a l'atzar. Se'ls enviarà l'enllaç de l'enquesta per correu electrònic i, en cas que per alguna raó no puguin realitzar-la, s'intentaran recollir les dades de manera presencial.

Per les entrevistes em posaré en contacte amb en Quique Badia i un representant de Vox Mataró per mitjà del correu electrònic i s'establirà un dia per fer cadascuna d'elles o bé seran fetes arribar també per correu.

Si fos possible, seria interessant que el representant de Vox també fes la segona part de l'enquesta que es detalla més a baix per poder comparar els resultats en la fase d'anàlisi.

Justificació del tipus de mostra

Perquè necessito escollir persones concretes que tinguin la característica de ser votants o exvotants d'un partit d'ultradreta, tot i que no tindré en compte cap altre tret. L'entrevista o entrevistes serviran per conèixer en profunditat el que persones especialitzades en la qüestió opinen sobre diferents aspectes i poder així obtenir alguna resposta més a les meves preguntes de recerca.

Elements d'observació

ENQUESTA

L'enquesta constarà de quatre parts en les que es tractaran diversos temes en relació amb els objectius plantejats:

1) Dades contextuals (per determinar la incidència de la classe i de l'edat)
    - Sexe
    - Edat
    - Nivell d'estudis
    - Professió

2) Opinions polítiques
    - Sobre economia
    - Sobre drets socials i immigració

- Sobre medi ambient
- Sobre la Unió Europea
- Respecte a la dictadura i la memòria històrica

3) Mitjans de comunicació
    - Mitjans pels quals obtenen informació de notícies
    - Canals més vistos
    - Opinió sobre determinats mitjans

4) Petit test per comprovar si realment coneixen les propostes dels partits que voten o han votat.

ENTREVISTES

L'entrevista al Quique Badia constarà de preguntes que serveixin per aclarir les raons per les quals aquests partits han aconseguit tan bons resultats en els últims anys. Em centraré sobretot en tres factors: la crisi econòmica, la crisi migratòria i la influència dels mitjans de comunicació. A més, intentaré poder aconseguir un perfil clar del votant d'extrema dreta que pugui complementar els resultats de les enquestes.

Per una altra part, l'entrevista amb el representant de Vox Mataró contindrà preguntes d'una naturalesa semblant a les d'en Quique. Per tant, podré aconseguir diferents perspectives i comprovar les opinions d'algú lligat directament amb un partit considerat d'extrema dreta per molts mitjans.

Tipus d'anàlisi de les dades previst

Per portar a terme l'anàlisi de les dades recollides, faré diversos gràfics, com els de sectors, mitjançant els quals podré observar les diferents tendències en edat i classe social dels votants per dibuixar el seu perfil. També faré un gràfic en el que s'aprecii el creixement de Vox en el temps comparat amb els diferents governs que s'han succeït i la quantitat d'immigrants que Espanya ha rebut.

Per analitzar les opinions dels votants també faré gràfics i seguidament escriuré les inclinacions que mostren per comparar-les amb les que el representant de Vox haurà expressat en nom de tot el partit en la seva enquesta.

El test de l'última part de l'enquesta es puntuarà sobre deu i cada resposta correcta comptarà un punt. Per tant, al final s'obtindrà una nota numèrica que marqui el nivell de coneixement de cada enquestat.

Respecte a les entrevistes, primer les transcriuré i després faré una reflexió comparant les diferents respostes.

Fases de la recerca		
Temps	**Tasca**	**Recursos**
2 setmanes	Elaboració de l'enquesta i l'entrevista i posada en contacte amb els subjectes	Ordinador i accés a internet.
1 mes	Difusió de l'enquesta i realització de les entrevistes.	Ordinador, accés a internet i participants.
2 setmanes	Recollida i anàlisis de dades.	Ordinador, accés a internet i programa d'anàlisis i de representació de dades (Canva o similars).

Marc pràctic

Resultats

La part pràctica d'aquest treball consisteix en una enquesta a votants de Vox i una entrevista al periodista Quique Badia Masoni per tal d'intentar formar un perfil del votant d'ultradreta, analitzar les raons per les quals aquests partits han aconseguit tants bons resultats en els últims anys i observar el paper que han tingut els mitjans de comunicació en aquesta situació.

D'aquesta manera, vull confirmar si les meves hipòtesis, que plantejaven que els països amb una ultradreta més forta i més ben organitzada eren aquells que en el seu passat han tingut un govern d'ultradreta o feixista, que la crisi migratòria i la quantitat d'immigrants del país tenien alguna relació amb l'augment de la ultradreta, que els països amb una població més envellida eren els que tenien una ultradreta més definida i present en les institucions, i que la majoria dels votants d'ultradreta eren de classe mitjana-alta, eren encertades o no.

Enquesta

Primerament, he fet un formulari per tal de comprendre el que pensen els votants de Vox en el qual han participat 8 persones. Està dividit en tres parts: la primera per recopilar dades generals que serveixin com a context i per començar a formar un perfil del votant d'ultradreta; la segona per conèixer les opinions dels enquestats; i la tercera per comentar l'actuació dels mitjans de comunicació en relació amb Vox. A continuació es presenten els resultats de l'enquesta:

Secció 1 (dades generals)

3. Nivell d'estudis

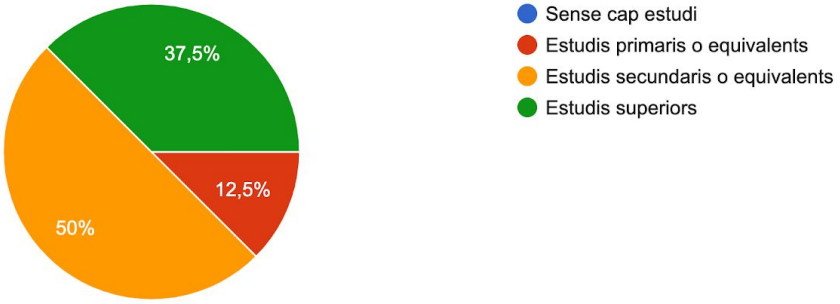

4. Sector professional

5. Nivell d'ingressos (mensuals)

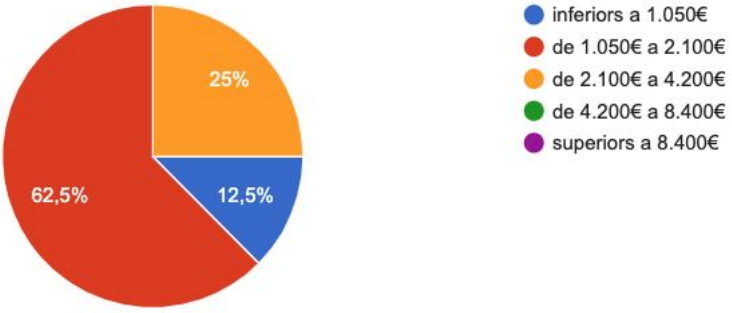

Secció 2 (opinions polítiques)

On 1 equival a “Completament en desacord” i 10 a “Completament d’acord”.

6. Vox és un partit d'ultradreta

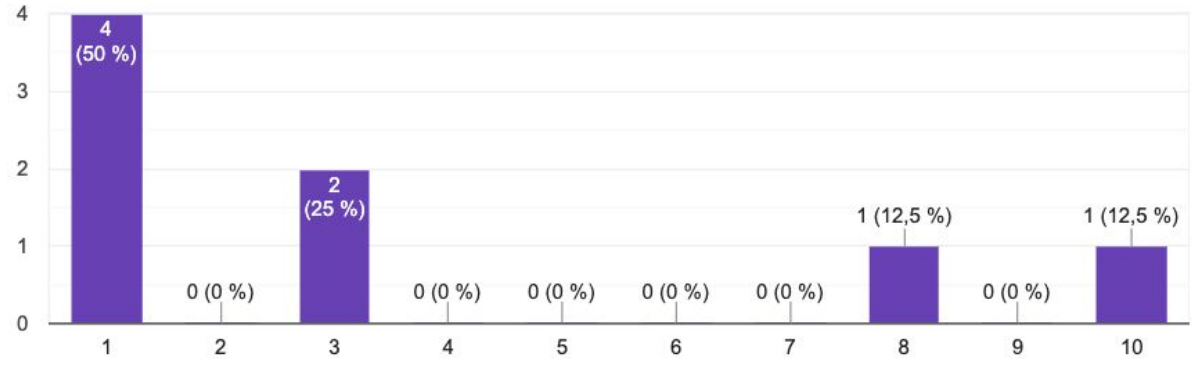

8. No es pot confiar en els polítics

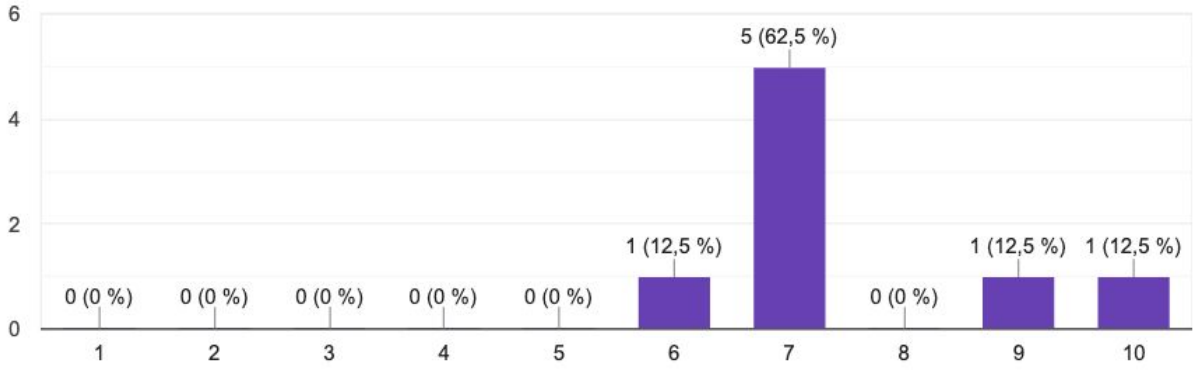

9. Franco no va ser un dictador

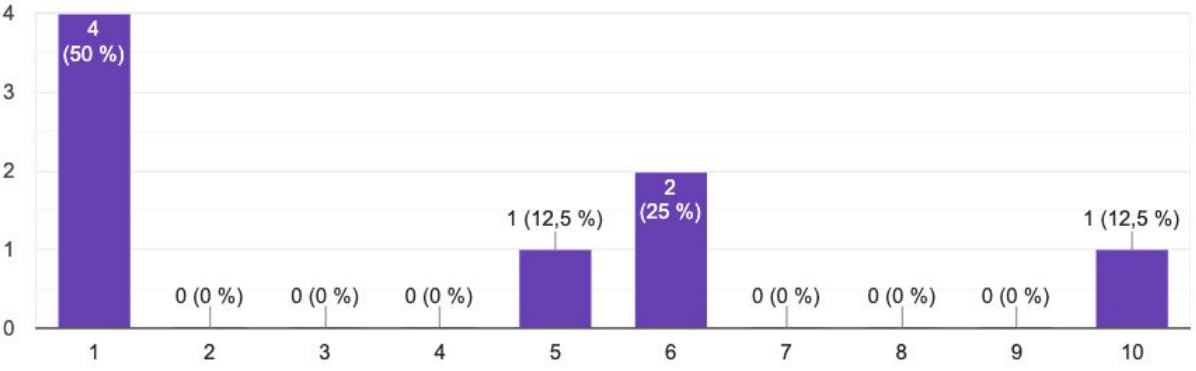

11. La immigració és la causant de la delinqüència

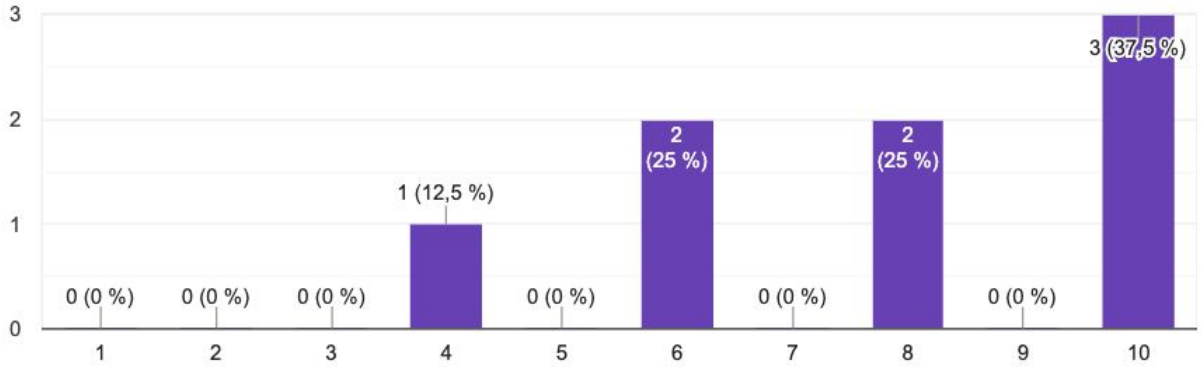

13. Espanya és indivisible

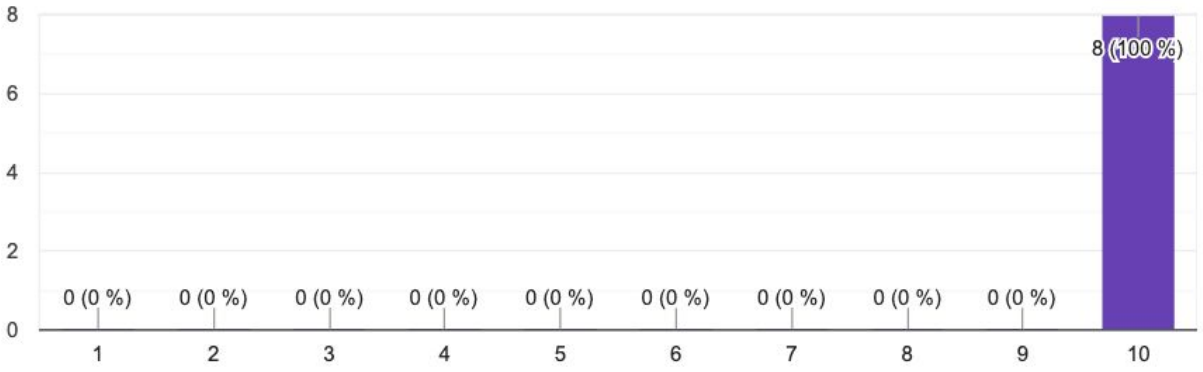

14. Els símbols de la nació haurien d'estar protegits per la llei

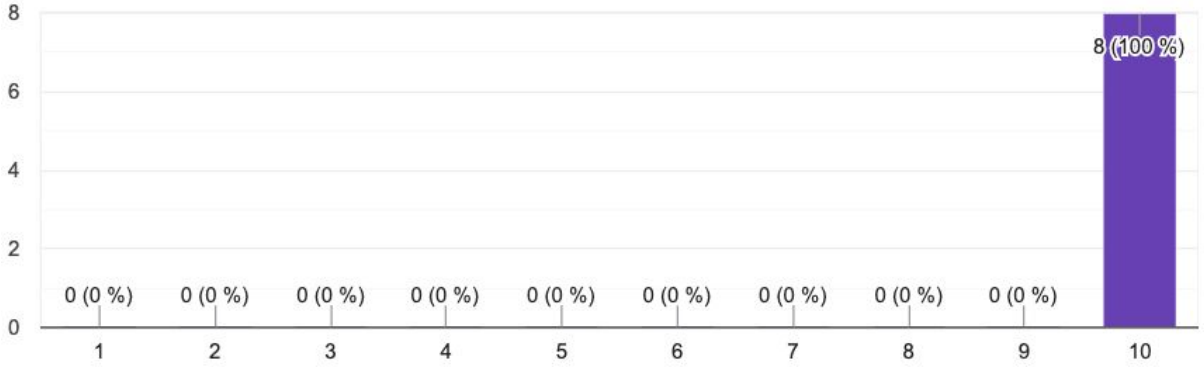

15. Sento orgull de ser espanyol

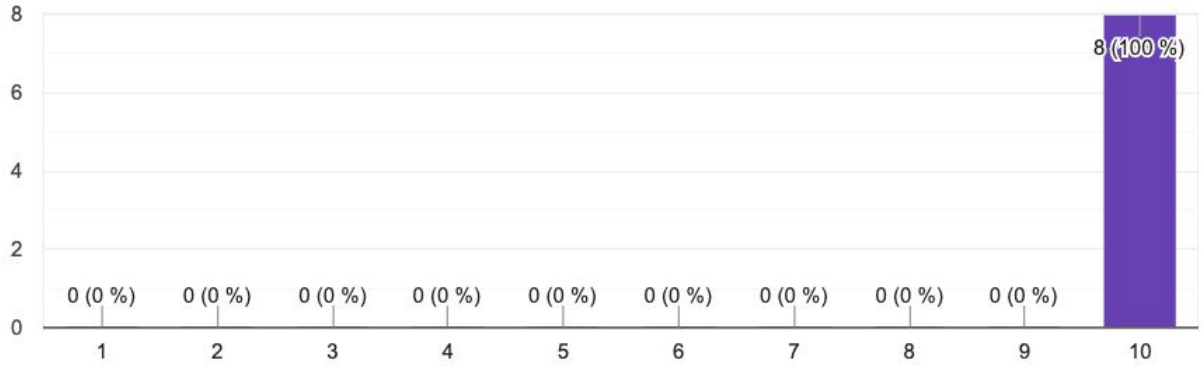

17. Les persones del col·lectiu LGTBI haurien de poder casar-se

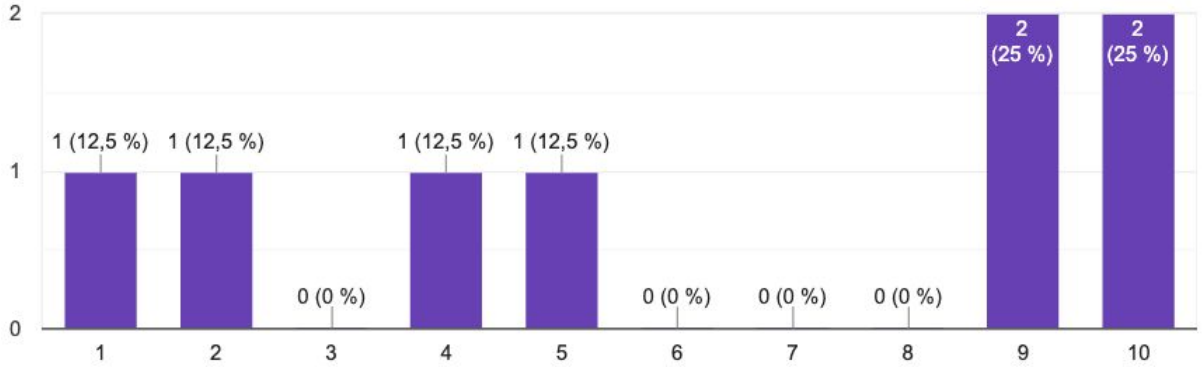

18. Si neixes home, ets home; si neixes dona, ets dona

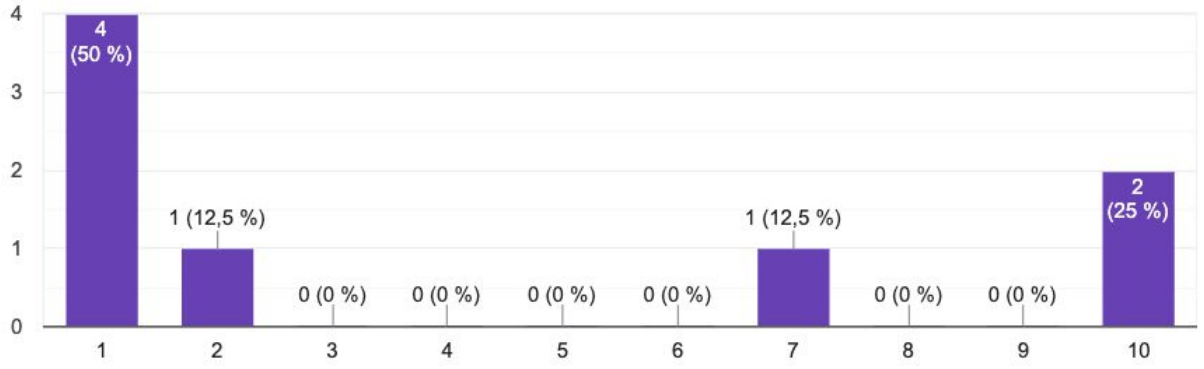

19. La llei de violència de gènere és discriminatòria contra l'home

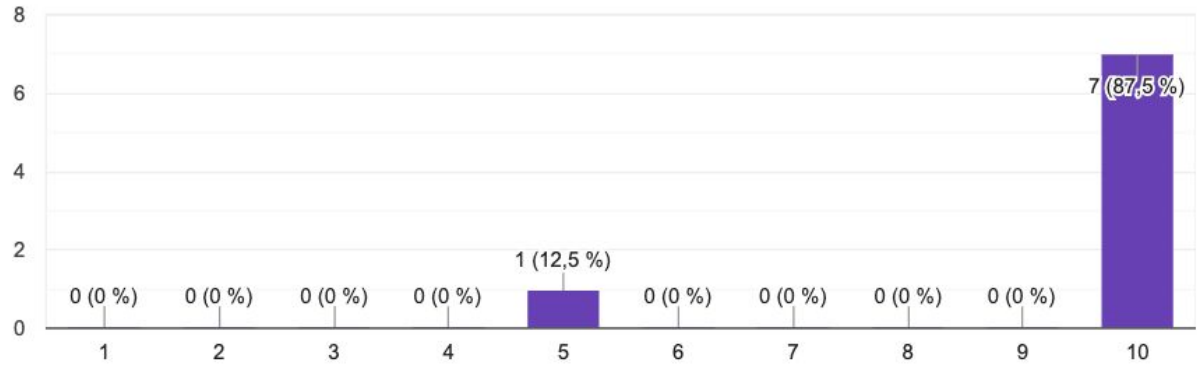

20. Els immigrants prenen els llocs de treball dels espanyols

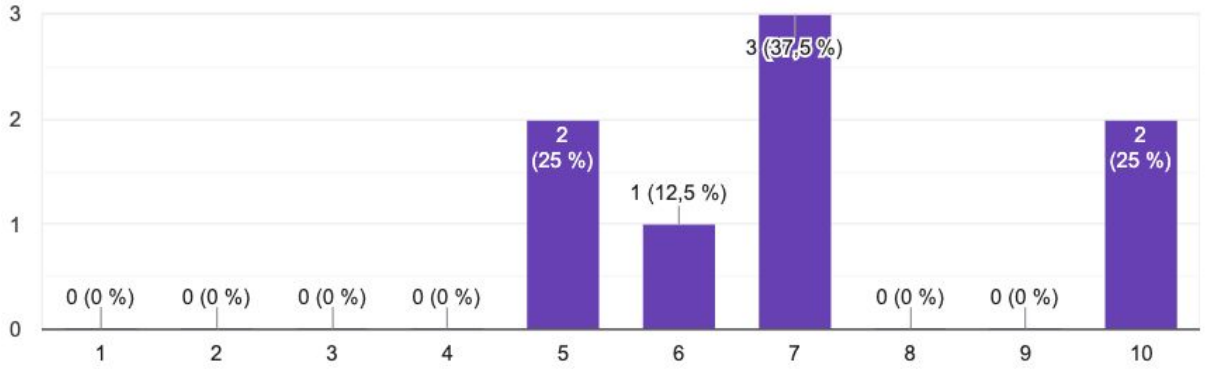

21. Els immigrants s'aprofiten dels ajuts econòmics de l'estat

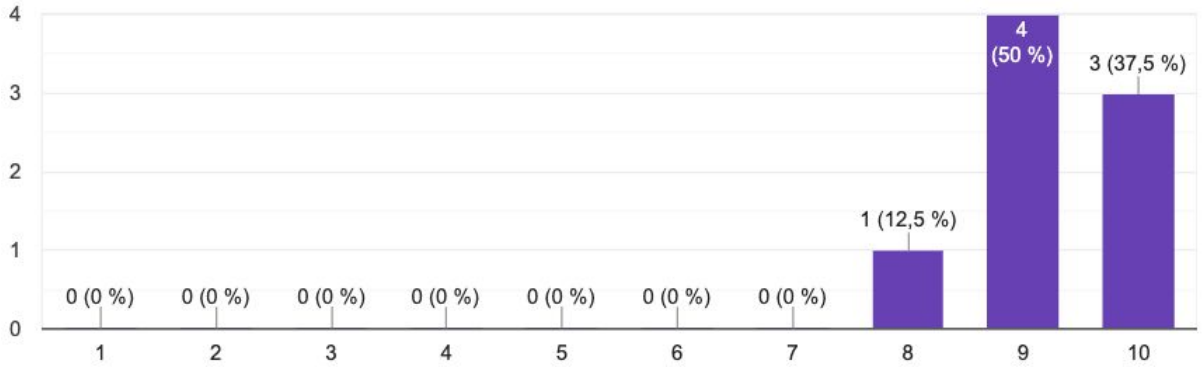

23. Els pares haurien d'escollir en quin idioma reben l'educació els seus fills (en l'escola pública)

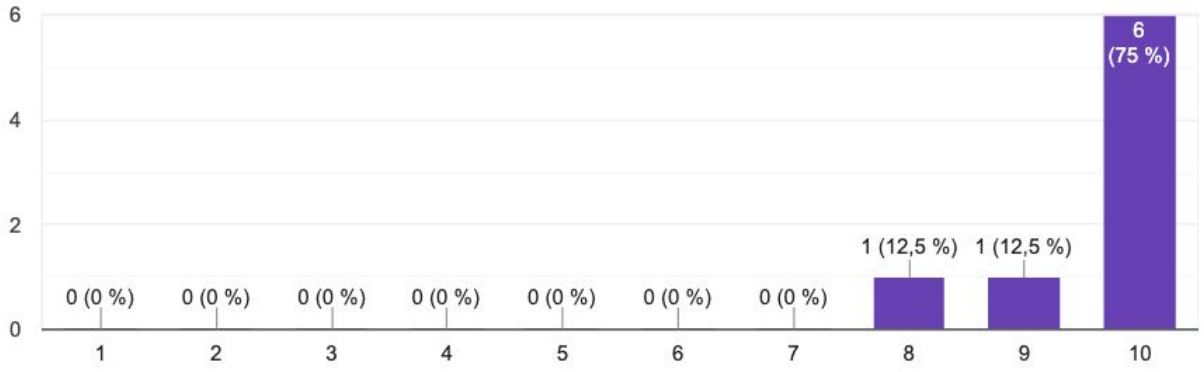

Secció 3 (mitjans de comunicació)

26. Quin mitjà de comunicació és el que consumeixes de forma més habitual?

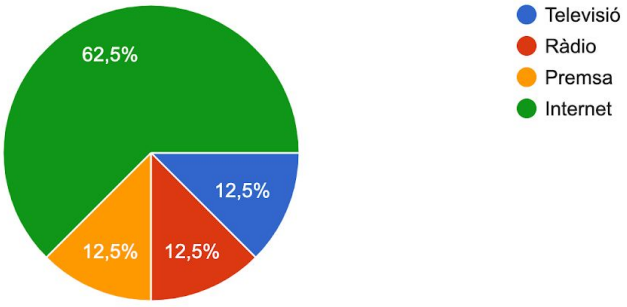

30. En cas que la teva resposta anterior hagi estat "Internet", quines webs?

- Whatsapp
- Twitter, el Mundo, la Vanguardia, ok Diario, abc, el español, e-noticies, "lo pais"
- Xarxes socials i Mitjans transversals
- Miro diferentes páginas para así poder contrastar

32. Penses que existeix la censura en els mitjans de comunicació o que no permeten la llibertat d'expressió?

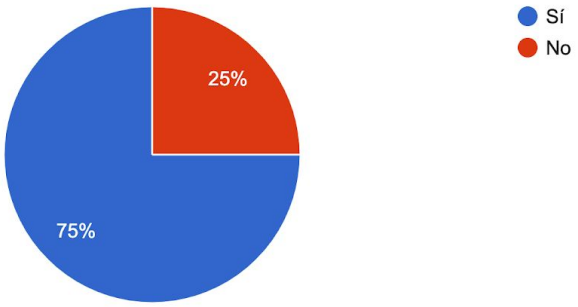

33. En el cas que la teva resposta sigui sí, per quins motius ho penses?

- A la pandèmia del Covid s'ha vist clarament. I sempre que hi ha una notícia de corrupció de l'esquerra no passa res i si és de la dreta tot el contrari. Exemple: els ERES d'Andalusia (PSOE) amb els quals es va robar més que a la Gürtel del PP.
- Está demostrado que muchos partidos políticos pagan a periodistas y también a tuiteros que se dedican a rastrear a todo el que no es a fin a su causa .
- Per interessos

34. Penses que els mitjans de comunicació més populars són irrespectuosos amb les idees de Vox?

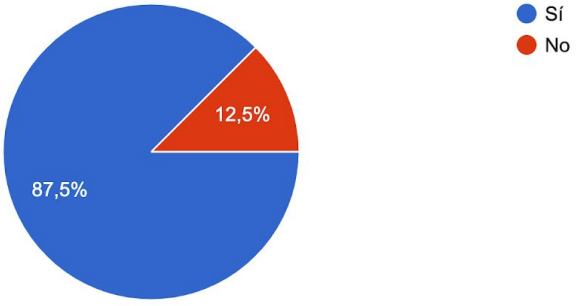

35. Si és així, per què?

- Perquè es tergiversen totalment.
- Por lo mismo, la prensa está politizada en su gran mayoría
- Siempre nos tildan de racistas y escoria.
- Perquè no els interessa que un partit com Vox creixi.
- Siempre están machacando a Vox, (ahora ya no tanto), sobre todo ciertos canales, como la Sexta y TV3. Si te fijas en la entrevista de el Hormiguero en campaña, a Vox es al que más se le machacó

Amb els resultats d'aquest formulari, encara que són una petita mostra, es poden observar diferents trets comuns entre els votants de Vox enquestats. Per començar, veiem que la majoria d'ells han cursat estudis secundaris o superiors i que els seus sectors laborals difereixen molt. Així, també podem observar que més de la meitat d'ells es troben a la segona franja més baixa d'ingressos mensuals (1050€ - 2100€), la qual vaig considerar que pertanyia a la classe mitjana-baixa.

Respecte a les seves opinions polítiques, presenten respostes dissonants amb relació a la figura de Franco com a dictador i al col·lectiu LGTBI i els seus drets, però rotundament clares en altres aspectes. Destaquen les preguntes 13, sobre la indivisibilitat d'Espanya, 14, sobre la protecció dels símbols de la nació, i 15, sobre l'orgull de ser espanyol, a les quals tots els enquestats coincideixen en estar completament d'acord. També són bastant clars respecte a la desconfiança envers els polítics i el fet de poder escollir l'idioma en el qual els seus fills són escolaritzats (tots ells, en major o menor grau, hi estan d'acord) i en matèria d'immigració, ja que tots ells estan d'acord amb el fet que els immigrants s'aprofiten dels ajuts econòmics i la majoria pensa que els immigrants són la causa de la delinqüència i que

treuen els llocs de treball als espanyols. També és necessari ressaltar l'opinió sobre la llei de violència de gènere, la qual és considerada discriminatòria per a l'home per 7 persones.

Finalment, sobre els mitjans de comunicació es pot veure que una gran part accedeix a la informació a través d'Internet i que, d'aquests, molts hi arriben per mitjà de les xarxes socials i diaris web. Tanmateix, la majoria pensa que la censura existeix als mitjans de comunicació, al·legant que hi ha interessos que controlen el contingut que s'emet, i que aquests han tractat a Vox de manera irrespectuosa, tergiversant les seves paraules per fer-los quedar malament.

Entrevista

Com a segona part del marc metodològic, he fet una enquesta al periodista d'investigació Quique Badia Masoni, un nom d'interès en l'estudi de l'extrema dreta que, a més, és de Mataró.

Amb aquesta entrevista tenia l'objectiu d'aprofundir en alguns temes que havia anomenat a l'enquesta i poder tenir la perspectiva d'un expert per interpretar de manera correcta el tema que investigo. Així, l'entrevista està dividida en quatre parts: la primera, que té l'objectiu de perfilar el votant d'extrema dreta i que es correspon amb la primera part de l'enquesta; la segona, que pretén analitzar les raons per les quals partits com Vox han crescut tant en nombre de vots, centrant-se especialment en el factor de la immigració; la tercera, relacionada amb la força electoral dels partits d'extrema dreta respecte al passat dels països; i una quarta part dedicada a estudiar el comportament dels mitjans de comunicació a l'hora de parlar d'ultradreta. Tot seguit s'exposen els resultats de l'entrevista:

Respecte al perfil del votant

1. **Hi ha algun perfil del votant d'ultradreta general a tota Europa?**

Primer de tot, ultradreta en si no vol dir res en concret. O sigui, no és el mateix el perfil d'ultradreta de Grècia, que votava al que es coneix com a Alba Daurada, un partit obertament neonazi amb un discurs obertament racista; que el perfil del votant d'ultradreta de països com Holanda, on fins i tot un dels partits que hi havia hagut havia tingut un cap de llista que era obertament homosexual. No és el mateix el votant d'extrema dreta d'Ucraïna, on hi ha organitzacions públicament neofeixistes, que el perfil del votant de Vox que en molts casos hem constatat que és un votant del Partit Popular més escolat cap a la dreta pel que fa a valors, més religiós, més conservador, i algunes altres bosses de votants entre la classe treballadora que podrien estar d'acord amb les idees de Vox pel que fa a temes de política migratòria o qüestions d'ordre moral. És molt difícil fer un únic perfil de votant, depèn del tipus de partit, del país i de les circumstàncies que hi hagi en moments polítics determinats.

2. **I específicament a Espanya?**

Considerant Vox com a partit d'extrema dreta, el seu votant normalment se solapa amb el del Partit Popular. A Espanya hi havia una anomalia fins fa molt poc que és que, a diferència de França, Alemanya o altres països, no teníem el nostre partit d'extrema dreta. Era una anomalia en el context europeu, una raresa que s'explica, en part, pel fet que històricament a Espanya el votant conservador d'idees molt religioses, amb posicions contràries a la immigració, estava dins el Partit Popular. Aquí a Catalunya hi ha l'exemple de l'Albiol, que tenia un discurs molt dur amb la immigració, i que segurament a França ho compartiria el Front Nacional o a Itàlia la Lega Nord, però aquí aquest discurs formava part del Partit Popular. Per tant, no és d'estranyar que bona part dels votants del PP, sobretot els que eren

més propers a la dreta, hagin passat a votar a Vox, perquè aquesta tendència ja existia, l'únic que ha fet Vox ha estat, d'alguna forma, captar aquest vot i algun votant nou de partits minoritaris com podria ser la Falange.

3. **L'estereotip típic que hi ha sobre ells és que són gent gran i/o de classe alta, és això cert? Hi ha algun tipus de relació amb l'edat i el nivell econòmic? I amb el gènere?**

Clar, a l'haver constatat que el votant del PP més escolat cap a la dreta acaba votant a Vox, sí que és cert que manté com a bosses de vots importants llocs amb rendes altes. El cas de Barcelona és molt paradigmàtic. Era molt curiós perquè Vox tenia vot al districte de Sarrià-Sant Gervasi, que és el districte de classe més alta, però també tenia la segona millor marca a Nou Barris, que és el barri amb la renda garantida més baixa. Llavors jo crec que Vox arriba als dos públics. Sobretot, ara per ara, és molt d'autor d'exvotants del Partit Popular, cosa que fa que bona part dels seus votants estiguin en una franja de poder adquisitiu alta. Ara bé, a ciutats com la nostra (Mataró) si mires la distribució del vot, se sobreposa al 100% al de Plataforma per Catalunya, les millors marques del qual es feien a la perifèria: a Cerdanyola i Rocafonda. Així, les millors marques de Vox a la nostra ciutat no han estat a les parts més benestants de la ciutat, sinó que han estat a la zona d'Isla Cristina de Cerdanyola i a la part del Palau. Per tant, no podem dir que el votant de Vox és de classe alta, ja que en molts casos són persones amb un poder adquisitiu modest. Per això dic que Vox es mou en aquesta dualitat: o gent amb molt de poder adquisitiu o gent més pobre. Respecte al gènere, no t'ho sabria dir. Em sona que el votant de Vox és essencialment masculí.

Per franges d'edat podria sobtar, perquè Vox en algun moment ha estat el partit amb el votant més jove, al contrari del que es podria pensar de que als partits més reaccionaris els

vota la gent gran. En aquest cas Vox és molt curiós perquè té molts seguidors a xarxes socials com Instagram i és cert que ha sabut captar un votant més jove.

4. **Penses que les noves generacions s'aproparan o s'allunyaran d'aquesta ideologia?**

Primer de tot, jo recordo que el 2011 vivíem una situació econòmica semblant a la que també tindrem ara pel tema del coronavirus que va ser un dels punts àlgids de la crisi. Molta gent estava perdent la seva casa perquè no podia pagar la hipoteca, la gent es quedava sense feina, les empreses tancaven… Va ser una època en què la crisi econòmica es començava a sentir d'una forma molt real i, d'alguna forma, el que va permetre canalitzar aquesta indignació popular va ser l'esquerra. O sigui, l'ideari del 15M i les seves consignes eren d'esquerres. No s'entén el fet que pocs anys després un partit obertament anticapitalista com la CUP faci la marca que va fer ni l'auge de Podemos en el seu moment si no és per aquell moment polític que es dona l'any 2011 a través de tot el fenomen del 15M. Però ara hi ha un problema, i és que l'esquerra mana. Abans a Espanya ser d'esquerres anticapitalista era una cosa contestatària i era bastant atractiu entre el jovent, però ara l'esquerra forma part de l'establishment. Per tant, jo sí que detecto, per exemple, que moltes coses que diu la Irene Montero, que és part del govern espanyol, sobre el moviment feminista eren abans coses molt marginals i no sé fins a quin punt potser ara el que és radical i antisistema és anar en contra d'allò que és progressista, és a dir, dir que estàs en contra de la immigració, que ets antifeminista…

Entre el jovent tenen molt d'èxit perfils com el de "Un tío blanco hetero" o de persones com l'Ibai Llanos, que no té un discurs polític però té opinions que de vegades sonen malament. Jo crec que en part es podria explicar amb això el fet que hi ha un jovent

que reacciona contra una cosa que en la meva època era contestatària i ara és l'establishment. La veritat és que no t'ho podria dir del cert.

5. **Per aquest treball vaig intentar fer una enquesta a votants de Vox, però vaig trobar a molt poca gent que estigués disposada a respondre i, fins i tot, hi va haver persones que van preferir no tenir contacte directe amb mi per por a que es pogués estendre el rumor de que votaven a Vox. Com hauria d'interpretar aquest fet? Per què essent un dels partits amb més vots del país els seus votants tenen por de reconèixer que ho son?**

Depèn d'on siguis, o sigui, si ets de Múrcia, on Vox va fer una marca electoral espectacular, ho dius orgullosament. Primer de tot és que les xifres quadren a la perfecció si mires els vots que va obtenir Plataforma per Catalunya el 2011 i els vots de Vox a les últimes eleccions generals respecte a quantitat i localització. Per tant, en aquest sentit, el votant de Vox és també votant de PxC i durant molt de temps Plataforma havia tingut una gran part de vot ocult, perquè ningú votava a Plataforma, però el 2011 va obtenir 67 regidors. Tot això va ser una cosa que ens va agafar a tots molt desprevinguts perquè ningú va dient obertament que vota aquest tipus de partits. Suposo que en un context com Catalunya, on el tema independentista ocupa molt d'espai, dir que votes a Vox et compromet amb una convicció nacional molt concreta i és preferent no dir-ho. D'altra banda, deu haver-hi gent que té opinions molt dures respecte a la immigració que viu a un barri com Rocafonda, on ja he dit que hi va haver un índex de votant de Vox bastant alt, i no ho volen dir públicament perquè potser tenen algun amic marroquí i tampoc volen problemes. És a dir, Catalunya és un entorn molt hostil per a un partit com Vox i és molt difícil per a Vox fer una bona marca electoral, de fet, ha fet molt males marques en comparació amb la resta d'Espanya.

6. **Per què, tot i això, no consideren que són ultradreta?**

Primer de tot, no hi ha cap partit d'Europa que es reconegui com a ultradreta, ells el que generalment diuen és que no són ni de dretes ni d'esquerres, que estan pel sentit comú, de fet, el que ara és l'Agrupament Nacional que abans es deia Front Nacional a França es reivindica com el partit que realment defensa els ideals republicans francesos. Igualment, què vol dir dreta i esquerra? Tenim un problema a l'hora de situar políticament. Hi haurà qui et dirà que el PSOE no és d'esquerres, que la CUP té un discurs nacional tan dur que els fa pràcticament nazis o que Junts per Catalunya és extrema dreta, per tant, hi ha una desorientació política molt gran. Sí que és cert, tot i això, que Vox no diu que és ultradreta però utilitzava el terme "derechita cobarde" per referir-se al PP, com dient que ells eren la dreta autèntica. Jo crec que aquí implícitament estaven reconeixent que estan a la dreta de la dreta i que el seu votant es reivindica obertament de dretes. Però el terme ultradreta per a ells queda com de marginat, relacionat amb els caps rapats que aixequen el braç a Montjuïc, i per això defugen d'un terme que no els acaba de convèncer pel que representa.

Respecte a les raons del creixement de la ultradreta i la crisi migratòria

7. **Quines creus que són les raons per les quals aquests moviments han guanyat tants vots durant els últims anys?**

Jo crec que hi ha diverses raons que ho expliquen. Una, sense cap mena de dubte, és l'auge de l'independentisme a Catalunya. O sigui, no s'entén l'auge de Vox si no és perquè hi ha una part significativa de la ciutadania espanyola a qui el tema de Catalunya l'importa molt. De fet, era curiós perquè a Andalusia Vox feia campanya abanderant l'oposició a l'independentisme, cosa que és surrealista. És com si aquí es fes campanya en contra d'Ayuso a les eleccions autonòmiques. Jo estic segur que aquest ha estat un factor determinant per no

dir el més determinant, perquè suposo també que part del votant del Partit Popular entenia que Mariano Rajoy no havia fet tot el que estava a les seves mans per aturar l'independentisme a Catalunya.

D'altra banda, Espanya és un país que, segons les dades de l'Eurostat, ha estat en algun moment el país que més confortable se sentia amb la immigració. Per exemple, a països com Bulgària la majoria de la població obertament deia que se sentia en contra, però Espanya, juntament amb països com Suècia o Holanda, que són països que tradicionalment se'ls ha considerat molt oberts de ment, estava còmoda amb la immigració. Però això no explica una cosa que es coneix com el problema del biaix, que consisteix en el fet que si tu li preguntes a algú si està en contra de la immigració, aquesta persona et dirà "No" directament, però si li preguntes si li agradaria que la seva filla es casés amb un marroquí és possible que al votant xenòfob li surti aquesta vena. Per posar un exemple de fins a quin punt això està soterrat, en un moment en el qual es suposava que hi havia molta sensibilitat pel tema dels refugiats, Esquerra Republicana va fer una enquesta interna amb els seus votants de biaix implícit fent preguntes d'aquest estil i va sortir que 2 de cada 3 dels votants d'Esquerra Republicana, que se suposa que és un partit progressista, tenien un cert biaix xenòfob. Per tant, imagina la gent que no se n'amaga o la gent que ho diu en privat però que no s'atreveix a dir-ho en públic i es troba que hi ha un partit que ho està dient obertament. En general, el tema de la immigració no formava part del debat públic a Espanya com s'està parlant ara. Així, aquest discurs sempre havia estat allà i ara hi ha per fi un partit que, amb certa projecció pública i impulsat per raons que no tenen res a veure amb la immigració com podria ser el tema independentista, ha sortit a la palestra i ha mobilitzat bona part del vot xenòfob que fins ara estava soterrat.

Llavors també penso que hi ha un factor d'irritació amb el que la gent considera polítiques feministes. Per exemple, tota aquesta gent que s'empassa el "bulo" del fet que hi ha dones que fan denúncies falses (a més, les dades del poder judicial són molt clares al respecte, el número denúncies falses és una misèria) que dins el cap d'una part de la població té sentit i li tenen una certa rancúnia a figures com la d'Irene Montero o les dones del Partit Socialista que es declaren feministes. Jo crec que Vox també té vot d'aquest tipus.

Per tant, jo crec que aquí convergeixen diferents coses, però sobretot els dos factors clau per a mi són l'auge de l'independentisme a Catalunya com a vector que dispara a Vox i, aprofitant aquest impuls, el fet que hi ha un partit que comença a parlar de coses que la gent pensava però que no s'atrevia a dir en veu alta.

8. Com ha influït la crisi migratòria en aquest creixement?

El 2006 hi va haver el que es va conèixer com a la "Crisi dels Cayucos", en què 32.000 persones van intentar entrar via les Illes Canàries a Espanya en només un any. Vull dir, que no estem en el pitjor any pel que fa a immigració, però per primera vegada es comença a concebre com un problema. A països com Hongria pràcticament no hi ha immigració i l'extrema dreta guanya eleccions. A Eslovàquia un partit obertament neonazi va guanyar a una de les regions del país i pràcticament no tenen immigració. O sigui, és la idea de "que venen" sense que acabin venint. I aquí a Espanya també està passant una cosa semblant, és a dir, no estem vivint cap crisi migratòria ni d'acollida de refugiats, però, tot i això, forma part del discurs públic.

És clar, també amb el tema de l'ocupació em consta que la majoria dels pisos ocupats ho són per magrebins, ja que són els que es troben en una situació més difícil a nivell econòmic, per tant, molta gent identifica aquest tipus de delinqüència amb la immigració.

Així, més que per un creixement de la immigració, el que jo detecto és que hi ha una associació entre immigració i delinqüència.

9. És possible que els països amb més immigració siguin els que tenen una ultradreta més present?

A Itàlia, per exemple, sí; perquè no s'entén el creixement de la Lega Nord si no és pel fet que Itàlia ha estat un dels països que ha rebut més immigració. A més, és que hi ha una cosa que és real, i és que és bastant probable que si tu demanes les dades de delinqüència en funció de l'origen, la majoria siguin immigrants, però en aquest cas s'explica perquè també són els que estan més exposats i els que es troben amb més risc d'exclusió social. O sigui, aquí s'ha de donar una explicació complexa. Al final, el que fan partits com la Lega Nord o Vox és abordar problemes complexos de forma molt simplista. Si hi ha un problema de delinqüència als barris, hi ha dues formes d'atacar-ho: dones més recursos socials, fas programes d'intervenció social, etc.; o expulses els immigrants. Per això penso que hi ha aquesta idea que com més immigrants, més creix l'extrema dreta. Però clar, això val per països com Alemanya, Espanya i Itàlia, que han estat receptors d'immigració durant molts anys, però si això s'aplica a Eslovàquia o a Hongria, aquesta norma ja no serveix, perquè no tenen pràcticament immigració i els grups filofeixistes arriben a ser la segona força política. Per tant, no crec que sigui un factor explicatiu per ell mateix.

Respecte al passat de cada país relacionat amb l'extrema dreta

10. Quina herència tenen els partits d'ultradreta actuals de les ideologies feixistes del segle XIX?

Vox té un sector que és nostàlgic del franquisme i, de fet, han intentat acontentar aquest sector defensant que no s'exhumi a Franco en termes de crítica a la llei de memòria històrica perquè al final bona part del seu votant se sent còmode amb la idea que el franquisme va ser una etapa d'esplendor per Espanya.

A Itàlia jo no tinc clar que la Lega Nord sigui hereva del feixisme italià. Hi ha hagut d'altres partits que en el seu moment han tingut una força electoral important com el Movimento Sociale Italiano que sí que ho són clarament. Lega Nord pot ser que capti part d'aquest votant, però com a partit no forma part de la seva doctrina, de fet, en origen era un partit independentista que demanava la independència de la regió nord d'Itàlia i hi ha fotos d'en Salvini de quan era jove amb una samarreta del Che Guevara.

En el cas grec, amb Alba Daurada, és claríssim. Alba Daurada és un partit obertament neonazi que no té cap mena de pudor en reivindicar la figura de Hitler i sí que es veu perfectament una exaltació del passat.

El cas d'Alemanya és complex, perquè Alternativa per Alemanya té un sector euroescèptic i antiimmigracionista i algun sector que sí que congrega amb certes idees neonazis, però en un país com Alemanya mostrar-te obertament a favor del règim nazi, primer, està molt penat per la justícia i, segon, t'abocaria a la marginalitat més absoluta. De fet, a Alemanya existeix un partit hereu del Partit Nacional Socialista Alemany que és l'NPD, els colors del qual són els colors de l'Alemanya nazi, però que mai ha tingut expectatives electorals realistes. Aquest no és el cas d'Alternativa per Alemanya, perquè es ven com un partit modern que no té res a veure amb cap experiment polític del passat.

Per tant, els únics en els quals hi ha una certa reivindicació del passat dels que t'he comentat són Grècia i Espanya.

11. **Per aquest treball vaig escollir analitzar els països típics amb un passat d'ultradreta, com Espanya, Alemanya, Itàlia i Grècia. Creus que el fet que hi hagi hagut una dictadura de dretes a tots aquests països és raó suficient per interpretar que la força del moviment d'extrema dreta actual és superior a la d'altres països?**

No, perquè durant molts anys Espanya era la prova que això no era així. A Espanya, Vox va començar a cobrar rellevància cap a l'any 2018. Un altre exemple és Portugal, sense anar més lluny, que va tenir una dictadura militar i les forces d'extrema dreta allà són completament irrellevants. Per tant, el vector del passat dictatorial no explica per què un país té una força política de tipus xenòfob o d'ultradreta.

12. **Penses que estem tornant enrere? És a dir, hi ha moltes semblances amb les ideologies de partits d'ultradreta amb el que es deia durant el segle passat, creus que Europa podria tornar a com era llavors?**

És molt difícil, primer de tot, perquè no existeix una doctrina comuna entre tots aquests partits. És a dir, Vox és conservador en termes socials però també defensa un programa de no-intervenció de l'estat que podríem dir que és liberal en sentit econòmic (a favor de les retallades pressupostàries, d'abaixar els impostos…) i això xoca clarament amb partits com el Front Nacional Francès, que advoca per polítiques redistributives, perquè hi hagi més despesa social i per apujar els impostos; i Lega Nord, que té un discurs que en el tema econòmic és d'esquerres i que quan va governar amb el Movimento 5 Stelle va aprovar lleis que fins i tot

alguns líders de Podemos i Izquierda Unida van reivindicar. Per tant, Vox, en tema econòmic xoca amb aquests dos partits i l'única cosa que els uneix, paradoxalment, és la voluntat d'estar desunits, de voler trencar amb la Unió Europea, cadascú per les seves raons. Així, aquests partits no tenen ganes de coordinar-se més enllà d'alguna iniciativa electoral en el Parlament Europeu.

Quan als anys 30 va haver-hi el sorgiment del feixisme hi havia una doctrina comuna, la reivindicació de les essències patriòtiques, alguns des d'un punt de vista racial i d'altres des d'un punt de vista més religiós, però era comuna. Ara això no existeix, per tant, que es pugui articular com a alternativa ho veig molt complicat. També la societat d'aleshores no té res a veure amb la societat actual. Després de la Primera Guerra Mundial, un dels problemes era que hi havia molts soldats a l'atur i gent amb experiència militar que després de la guerra estava traumatitzada i es veia abocada a vendre's al millor postor. En aquest sentit, una força com el Partit Nacional Socialista Alemany o el Partit Feixista entre aquests soldats desmobilitzats hi tenia un gran focus de votants. Tampoc hi ha la pobresa ni l'exclusió social que hi havia aleshores.

13. Creus que el conflicte entre dreta i esquerra podria desembocar en alguna cosa més important?

Crec que creixerà la violència, però no només ho dic jo, sinó que l'Europol ja fa anys que apunta que l'extremisme violent d'extrema dreta està creixent. No m'estranyaria que d'aquí a uns anys, com a reacció al creixement del terrorisme d'extrema dreta hi hagi una resposta violenta per part de grups antifeixistes. De fet, a Grècia s'han donat casos de militants anarquistes que es presentaven amb metralletes a les portes de les seus d'Alba Daurada i mataven a la gent. Però Grècia és un estat molt excepcional perquè pràcticament és un país

balcànic on la violència política està molt normalitzada. Per tant, el que jo veig són focus de violència molt concrets. Ara, una guerra ho veig molt difícil.

Respecte al paper dels mitjans de comunicació

14. Què penses de la manera com s'ha tractat el tema de Vox des dels mitjans de comunicació? Creus que el que han fet en realitat és ajudar a publicitar-los, encara que parlant malament d'ells? Com creus que hauria d'haver estat el paper dels mitjans de comunicació?

Jo crec que s'ha fet molt de cas a bogeríes típiques de "estamos por el derecho a que la gente lleve sus armas" i en aquests casos jo hauria ignorat aquesta no notícia, perquè és irrellevant en termes de política pública. Ara bé, quan un partit ha aconseguit aquesta quantitat de diputats no pots fer veure que no existeix, perquè, de fet, s'ha fet l'estratègia a països com Alemanya i França i s'ha demostrat que no funciona.

Vox té la "virtut" de parlar de temes que la resta de partits no tracten. El tema de la immigració és un tema que a Espanya no s'ha tractat i ara Vox l'ha posat sobre la taula. Per tant, jo penso que aquí s'hauria de confrontar i intentar tenir un debat sobre això però amb dades reals, i les dades el que demostren és que la immigració ha baixat durant els últims anys i que els immigrants gasten menys que la gent que té la nacionalitat espanyola en aquest país. Crec que se'ls ha de portar al debat públic i fer-los parlar de la immigració, però d'altres coses també, perquè per exemple no se sap quina proposta econòmica té Vox. Quan es va fer el debat per a les eleccions entre Marine Le Pen i Macron, Macron va guanyar perquè Le Pen no tenia ni idea d'economia. Per tant, la forma que van tenir per combatre-los va ser dir "Parlem de política però parlem de tot, no només d'allò sobre el que et sents còmode", i així se'ls ha guanyat moltes vegades.

Una altra estratègia que ells han utilitzat ha estat personar-se com a acusació particular a molts judicis: pràcticament tots els judicis del procés. Per tant, se'ls ha donat molta publicitat, perquè cada cop que parlaves del judici havies de fer referència al fet que hi havia un partit que es deia Vox que estava allà. Jo crec que aquí s'hauria d'haver fet més autocrítica i no haver entrat en aquests jocs. També penso que el fet que la Susana Griso o l'Ana Rosa Quintana els hagin portat als programes és un error perquè ha contribuït a normalitzar unes figures que s'haurien de tractar amb una mica de cura.

Soc conscient que hi ha una part de l'antifeixisme que creu que no se'ls ha de donar cap espai, però jo no defenso aquesta postura perquè vivim en un món en el qual ja no depèn dels periodistes que aquesta gent surti o no. Ara mateix Vox té moltíssims seguidors a Instagram i probablement l'única forma que tinguis de rebatre el que diguin és portar-los al debat, agafar el vídeo en què queden en evidència i viralitzar-lo tu a les xarxes socials. Així, la persona que els segueix a Instagram tindrà per comparar el que veu a Instagram i el que després diuen per la televisió. Perquè si no estan a la tele perquè els has fet fora i només estan a Instagram, aquesta persona només rebrà el que prové d'Instagram. A ells no els hi cal sortir a la televisió, al contrari, l'Abascal no vol fer debats perquè no sap res d'economia. Per tant, si tu vols que la gent els deixi de seguir, els has de deixar en evidència i, per fer-ho, han de formar part del debat públic.

Discussió

A través dels resultats obtinguts de l'enquesta i l'entrevista, podem arribar a una sèrie de conclusions:

La primera, el perfil del votant de Vox. S'ha establert que el votant de Vox és, per norma general, un antic votant del Partit Popular més proper a la dreta, més conservador

respecte a valors, i que, per tant, el seu perfil és molt semblant al del votant d'aquest partit. La particularitat que presenta Vox és el fet que no només té èxit entre les classes benestants, com majorment té el Partit Popular, sinó que també ha aconseguit captar el vot de les classes baixes i, a més, al contrari del que es podria pensar, gaudeix d'una gran popularitat entre el vot jove. Altrament, s'ha pogut comprovar que Internet i les xarxes socials són els mitjans pels quals arriben majoritàriament als seus seguidors i que aquests consideren que els mitjans tradicionals no fan justícia a Vox. Respecte a la ideologia, s'observa un cert consens amb relació a la indivisibilitat d'Espanya, la protecció dels símbols, el sentiment patriòtic i un cert rebuig a la immigració, que és relacionada amb la delinqüència. Tanmateix, presenten una marcada reticència a situar-se a l'extrema dreta política i, generalment, no parlen obertament sobre les seves posicions ideològiques, com he pogut apreciar a l'hora de trobar persones disposades a respondre el formulari, tot i ser anònim.

La segona, les raons del creixement de l'extrema dreta a Espanya. En aquest cas, la més important, assenyalada tant a l'entrevista com a l'enquesta quan es refereix a la unitat d'Espanya, és possible que hagi estat la de l'increment de l'independentisme a Catalunya, que, per una part de la població, va posar de manifest la incapacitat del Partit Popular per controlar el país. Impulsat per aquesta primera raó essencial, s'afegiria el fet que Vox comença a parlar sobre un tema que ningú no s'atrevia a tractar en els termes que ells ho fan: la immigració. Una part dels votants veu en Vox l'única formació que diu allò que ells tenen por de dir públicament (que els immigrants provoquen la delinqüència, que s'aprofiten dels ajuts de l'Estat i que ocupen els llocs de treball dels espanyols, entre altres opinions) i, per tant, decideixen votar-los.

La tercera, i per finalitzar, que ni la quantitat d'immigrants ni el passat feixista d'un país semblen ser raons suficients per a determinar el poder electoral que té un partit

d'extrema dreta a Europa. En són exemples d'això el fet que a Espanya no hi hagués cap formació seriosa considerada d'ultradreta fins fa pocs anys tot i haver viscut el llarg període de la dictadura franquista i que a països com Hongria o Eslovàquia, on la immigració té un pes insignificant, l'extrema dreta arribi a ser la segona força política.

D'aquesta manera, es pot concloure que tres de les quatre hipòtesis plantejades al començament eren errònies, i que la que ha resultat ser correcta, només ho és parcialment. S'ha demostrat que el fet que un país hagi tingut un govern d'ultradreta o feixista no defineix la força i organització de la seva ultradreta; que la vellesa de la població no determina els vots de l'extrema dreta (perquè té molt d'èxit entre els joves); i que el perfil d'aquest votant no és només de classe mitjana-alta, sinó que també s'estén a les classes més humils. D'altra banda, es confirma que la crisi migratòria sí que ha influenciat d'alguna manera al creixement de la ultradreta, sobretot en la confecció d'un discurs polític alarmista que crida l'atenció, i que la quantitat d'immigrants d'un país pot ser determinant per l'èxit d'aquest tipus d'ideologies en estats concrets, però no de manera general.

Conclusions

En resum, a través d'aquest Treball de Recerca trobem que:

- El votant de Vox coincideix amb el perfil del votant del Partit Popular de classe alta i incorpora també les classes humils.
- El votant de Vox es mou majoritàriament per Internet.
- La indivisibilitat d'Espanya, la protecció dels símbols, el sentiment patriòtic i la relació de la immigració amb la delinqüència són opinions característiques del votant de Vox.
- El votant de Vox, almenys a Catalunya, no parla obertament de les seves opinions polítiques.
- Una de les raons principals del creixement de formacions com Vox és l'augment de l'independentisme a Catalunya. Una altra és el fet que comencen a parlar d'immigració quan ningú no ho fa i diuen allò que una part de la població pensa però no s'atreveix a dir.
- La quantitat d'immigrants i el passat feixista no tenen una relació clara que es pugui generalitzar amb el poder electoral d'un partit d'extrema dreta a un país europeu.

Així, l'investigació queda oberta a noves preguntes de recerca:

- Quina és la relació concreta de l'augment de l'independentisme i el creixement de l'extrema dreta?
- Quin tipus de relació hi ha en realitat entre la immigració i la delinqüència?
- Com influenciarà la present situació política en la ideologia dels joves?
- Per quines raons part del votant del PP ha passat a votar a Vox?

Referències

Acuerdo de 20 de julio de 2016, de la Junta Electoral Central, por el que se publica el resumen de los resultados de las elecciones al Congreso de los Diputados y al Senado convocadas por Real Decreto 184/2016, de 3 de mayo, y celebradas el 26 de junio de 2016, conforme a las actas de escrutinio general y de proclamación de electos remitidas por las correspondientes Juntas Electorales Provinciales y por las Juntas Electorales de Ceuta y de Melilla, Boletín Oficial del Estado, 176 § 7133 (2016).

ADÑ Identidad Española. (s.d.) *Quiénes somos*. Recuperat de https://xn--ad-0ja.org/quienes-somos

Alamillos, A. (2019). Arruinados y sin público, el partido neonazi Amanecer Dorado se hunde en Grecia. *El Confidencial*. Recuperat de https://www.elconfidencial.com/-mundo/europa/2019-09-22/arruinados-y-sin-publico-el-partido-neonazi-amanecer-dorado-se-hunde-en-grecia_2236987/

Alamillos, A. (2020). Los fieles de Salvini se pasan de extrema a la extremísima derecha con los Fratelli d'Italia. *El Confidencial*. Recuperat de https://www.elconfidencial.com/mundo/europa/2020-04-26/los-fieles-de-salvini-se-pasan-de-extrema-a-la-extremisima-derecha-con-los-fratelli-d-italia_2566632/

Altares, G. (2017). ¿Por qué hablamos de seis millones de muertos en el Holocausto?. *El País*. Recuperat de https://elpais.com/politica/2017/09/13/sepa_usted/1505304165_877872.html

Casanova, J. (2008). El día que cayó el Duce. *El País*. Recuperat de https://elpais.com/cultura/2008/07/19/actualidad/1216418401_850215.html#:~:text=Hace%20ahora%2065%20a%C3%B1os%2C%20con,final%2C%20en%20abril%20de%201945.

Comissió Europea. (s.d.). *Qué hace la Comisión Europea en materia de presupuesto y financiación*. Recuperat de https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/what-european-commission-does/budget-and-funding_es

Congrés dels Diputats. (s.d.). *Dictadura de Primo de Rivera. Asamblea Nacional 1923-1930.* Recuperat de http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Hist_Normas/PapHist/PrimoRiv

Consell Europeu i Consell de la Unió Europea. (s.d.). *El Consejo de la Unión Europea*. Recuperat de https://www.consilium.europa.eu/es/council-eu/

Cook, L. (2019). Europe's populists rebrand but policies remain the same. *The Seattle Times*. Recuperat de https://www.seattletimes.com/nation-world/nation/europes-populists-rebrand-but-policies-remain-the-same/

Cordero, A. (2019). Los 5 postulados de la ultraderechista AfD y su clave del éxito en el este de Alemania. *France 24*. Recuperat de https://www.france24.com/es/20190902-propuestas-alternativa-alemania-exito-este

Dinan, D. (2014). *Europe Recast: A History of European Union.* Recuperat de https://www.rienner.com/uploads/53aae65db9769.pdf

El País. (2019). *Elecciones Generales*. Recuperat de https://resultados.elpais.com/-elecciones/generales.html#

Europa Press. (2019). Salvini insiste en su rechazo: "Somos buenos cristianos, pero no tontos". *El Confidencial*. Recuperat de https://www.elconfidencial.com/mundo /europa/2019-08-19/salvini-insiste-rechazo-cristiano-no-tontos_2183111/

Galán, J. (2016). Primeros ministros en Italia: 63 en 70 años. *El País*. Recuperat de https://elpais.com/internacional/2016/12/06/actualidad/1481044316_896064.html

Garrido, H. (2018). ¿Qué hace de Italia un país ingobernable?. *El Mundo*. Recuperat de https://www.elmundo.es/internacional/2018/03/03/5a9aa0af46163fc9518b45bd.h- tml

Giménez Martínez, M. A. (2015). *El corpus ideológico del franquismo: principios originarios y elementos de renovación*. Recuperat de https://scielo.conicyt.cl/pdf/rei/-v47n180/art02.pdf

Govern d'Itàlia. (2018). *Archivio storico delle elezioni*. Recuperat de https://elezioni-storico.interno.gov.it/index.php?tpel=C

Grup ECR. (s.d.) *About*. Recuperat de https://ecrgroup.eu/about

Grup PPE. (s.d.). *Nuestra misión y valores*. Recuperat de https://www.eppgroup.eu/-es/lo-que-representamos/mision-valores

Grup S&D. (s.d.). *Lo que defendemos*. Recuperat de https://www.socialistsanddemocrats.eu/es/what-we-stand-for/our-progressive-vision/our-campaigns

Grup S&D. (s.d.). *Quiénes somos*. Recuperat de https://www.socialistsanddemocrats.eu/es/who-we-are

GUE/NGL. (s.d.). *About the group*. Recuperat de https://www.guengl.eu/about-the- group/

GUE/NGL. (s.d.). *What we stand for!*. Recuperat de https://www.guengl.eu/what-we-stand-for/

Hernández Velasco, I. (2019). La nueva ultraderecha griega: "Europa puede acoger a inmigrantes pero sólo si son cristianos". *El Mundo*. Recuperat de https://www.elmundo.es/internacional/2019/07/06/5d20a2a6fdddffbd2d8b45be.html

Kotaridis, N., & Vafeas, N. (2005). DE LA «TERCERA CIVILIZACIÓN HELÉNICA» AL «PACIENTE EN QUIRÓFANO»: ANTIPARLAMENTARISMO Y ANTICOMUNISMO EN EL RÉGIMEN DEL 4 DE AGOSTO DE 1936 Y EN LA DICTADURA DEL 21 DE ABRIL DE 1967. *Studia Histórica: historia contemporánea*, 64-81.

La Falange. (s.d.). *SOMOS LA FALANGE*. Recuperat de https://lafalange.org/somos-la-falange/

La Moncloa. (2020). *Gobiernos desde la Legislatura Constituyente hasta la actualidad*. Recuperat de https://www.lamoncloa.gob.es/gobierno/gobiernosporlegislaturas/Paginas/index.aspx

Llona, G. (2013). Cuando los fascistas griegos tomaron el poder. *ABC*. Recuperat de https://www.abc.es/historia/20130526/abci-metaxas-fascismo-grecia-201305241843.html

López, M. P. (2015). Alemania recuerda la caída del nazismo y el fin de la II Guerra Mundial en Europa. *La Vanguardia*. Recuperat de https://www.lavanguardia.com/-internacional/20150509/54431139759/alemania-nazismo-fin-guerra-mundial-europa.html

Maldonado Solís, N. (2019). *El auge de la ultraderecha populista y xenófoba europea en relación con los delitos de odio y el impacto de Alternativa para Alemania en Europa* (Treball de fi de Màster). Recuperat de http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/133957/1/TFM_N_MALDONADO.pdf

Montalto Monella, L. (2018). La violencia marca la campaña electoral en Italia. *Euronews*. Recuperat de https://es.euronews.com/2018/02/26/la-violencia-marca-la-campana-electoral-en-italia

Müller, E. (2017). El programa de AfD: Una nación cerrada, fuera de la UE y sin derecho al aborto. *El País*. Recuperat de https://elpais.com/internacional/2017/09/25/actualidad/1506364058_958204.html

Parlament Europeu. (2019). *Los grupos parlamentarios: Renew Europe*. Recuperat de https://multimedia.europarl.europa.eu/es/parliamentary-groups-renew-europe_N01-PUB-190724-REGR_ev

Parlament Europeu. (2019). *Prioridades de los grupos del PE: Identidad y Democracia.* Recuperat de https://www.europarl.europa.eu/news/es/headlines/eu-af-fairs/20190712STO56963/prioridades-de-los-grupos-del-pe-identidad-y-democracia

Parlament Europeu. (2019). *Prioridades de los grupos políticos del PE: el grupo Renew Europe*. Recuperat de https://www.europarl.europa.eu/news/es/headlines/eu-affairs/20190712STO56959/prioridades-de-los-grupos-politicos-del-pe-el-grupo-renew-europe

Parlament Europeu. (2019). *Resultados de las elecciones europeas de 2019*. Recuperat de https://www.elecciones-europeas.eu/resultados-de-las-elecciones

Parlament Europeu. (s.d.). *Cómo funciona el pleno*. Recuperat de https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/es/organisation-and-rules/how-plenary-works

Parlament Europeu. (s.d.). *El PE después del Tratado de Lisboa: un papel más importante en la construcción de Europa*. Recuperat de https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/es/powers-and-procedures/the-lisbon-treaty

Parlament Europeu. (s.d.). *Los grupos políticos del Parlamento Europeo*. Recuperat de https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/es/organisation-and-rules/organisation/political-groups

Rankin, J. (2019). MEPs create biggest far-right group in European parliament. *The Guardian*. Recuperat de https://www.theguardian.com/world/2019/jun/13/meps-create-biggest-far-right-group-in-european-parliament

Redacció. (2017). Grecia recuerda el capítulo negro de la dictadura en su 50 aniversario. *La Vanguardia*. Recuperat de https://www.lavanguardia.com/politica/20170421/421925400612/grecia-recuerda-el-capitulo-negro-de-la-dictadura-en-su-50-aniversario.html

RTVE. (2019). *26M - Europeas 2019*. Recuperat de http://resultados-elecciones.rtve.es/europeas/2019/espana/

Sangiao, S. (2018). Los orígenes de Vox: el aznarato y la lucha contra ETA. *CTXT*. Recuperat de https://ctxt.es/es/20181129/Politica/23127/vox-aznar-eta-esperanza-aguirre-sergio-sangiao.htmL

Tori, M. (2017). Liga Norte, 25 años de xenofobia. *eldiario.es*. Recuperat de https://www.eldiario.es/internacional/Liga-Norte-anos-xenofobia_0_638686479.html

Trilling, D. (2020). Golden Dawn: the rise and fall of Greece's neo-Nazis. *The Guardian*. Recuperat de https://www.theguardian.com/news/2020/mar/03/golden-dawn-the-rise-and-fall-of-greece-neo-nazi-trial

Unió Europea. (2017). *Treaty establishing the European Coal and Steel Community, ECSC Treaty*. Recuperat de https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM:xy0022

Unió Europea. (2020). *Países*. Recuperat de https://europa.eu/european-union/-about-eu/countries_es#tab-0-0

Unió Europea. (2020). *Parlamento Europeo*. Recuperat de https://europa.eu/europe-an-union/about-eu/institutions-bodies/european-parliament_es

Unió Europea. (2020). *The history of the European Union*. Recuperat de https://europa.eu/european-union/about-eu/history_en

Verds/EFA. (s.d.). *ABOUT THE GROUP*. Recuperat de https://www.greens-efa.eu/en/our-group/about-greens-efa/

Verds/EFA. (s.d.). *MEMBERS*. Recuperat de https://www.greens-efa.eu/en/our- group/meps/

Vich Sáez, S. (2019). La Marcha sobre Roma: el fascismo al poder. *La Vanguardia*. Recuperat de https://www.lavanguardia.com/historiayvida/historia-contemporanea/-20190320/47312902035/italia-camino-hacia-la-dictadura.html

Informe metacognitiu

Per començar, cal fer referència al principal problema amb què m'he trobat per fer aquest Treball de Recerca i que ha suposat un canvi radical en la manera com vivim: la pandèmia de coronavirus. Aquesta desventurada situació ha creat altres problemes i n'ha agreujat els que ja tenia.

Durant el confinament ens vam trobar amb una gran quantitat de feina per fer a casa, fet que va provocar que només pogués desenvolupar el marc teòric en el moment que ja s'apropava el termini d'entrega, quan el nivell de feina ja era molt inferior i tot el cansament de mesos de classes online s'havia acumulat. Així, van coincidir la inestabilitat emocional originada per la situació en la qual ens trobàvem, la poca informació que teníem sobre l'elaboració del treball i la mala organització del temps, un problema que soc conscient que porto arrossegant durant molt de temps i que estic intentant millorar. Així i tot, vaig aconseguir acabar el marc teòric a temps i vaig complir tot el que havia plantejat al començament, excepte l'anàlisi d'un país, Suècia, que ara veig que potser no hagués concordat tant amb els altres països com pensava en un principi.

Un cop vaig començar el marc metodològic en tornar de vacances, em vaig adonar que era molt difícil aconseguir trobar votants de Vox que estiguessin disposats a emplenar la meva enquesta, ja que no tenia gaires contactes que votessin a aquest partit i els contactes que tenia, tot i compartir el formulari per grups de xarxes socials amb altres votants de Vox, no van poder atreure més persones. Així, vaig decidir posar-me en contacte amb Vox Mataró, Vox Barcelona i Vox Girona per correu i amb la Mónica Lora, representant de Vox Mataró, a través d'Instagram per veure si almenys podia aconseguir que alguns d'ells responguessin. Sorprenentment, Vox Mataró va contestar, però només ho va fer una persona. Per tant, vaig donar per tancada l'enquesta amb només 8 respostes. Vaig trobar la solució de complementar

aquesta part amb una petita entrevista a la Mónica Lora, que vaig enviar per correu a Vox Mataró, fet que potser hauria d'haver evitat, ja que em va fer perdre temps esperant una resposta que no va arribar. Així, vaig decidir tornar a contactar amb la Mónica Lora a través d'Instagram, que va accedir a fer l'entrevista, però que va acabar per no respondre.

D'aquesta manera, tot i que estic bastant contenta amb el resultat del treball i penso que és prou interessant, especialment la part de l'entrevista al Quique Badia, considero que m'hagués agradat dedicar-li més temps. M'he adonat que és un tema que m'atreu més del que pensava i que, per tant, hauria d'haver pogut gaudir d'ell en lloc d'haver de córrer per acabar-lo. A més, he pogut aprendre com funciona la Unió Europea, els grups polítics que componen l'Eurocambra i el fet que hi havia hagut una dictadura militar a Grècia, sobre el qual mai havia sentit a parlar. També he pogut comprovar que moltes de les idees que tenia sobre l'extrema dreta eren errònies. En relació amb això, tal com he anomenat anteriorment, no he pogut fer un perfil complet a través de les dades dels enquestats, ja que no eren suficients i penso que hauria estat una dada de bastant importància que hagués tingut més pes en els resultats.

Annexos

Entrevista completa

Secció 1 (dades generals)

1. Sexe

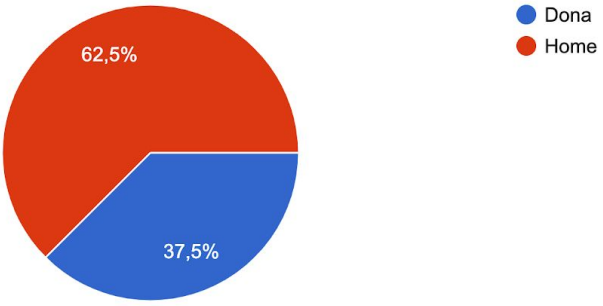

2. Edat

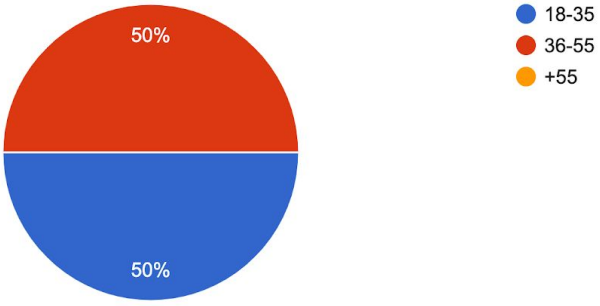

3. Nivell d'estudis

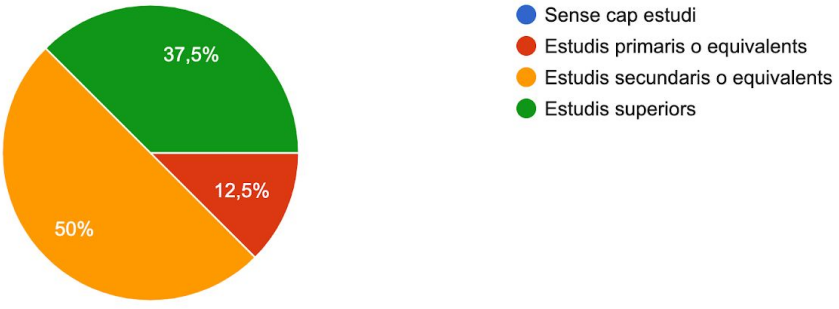

4. Sector professional

5. Nivell d'ingressos (mensuals)

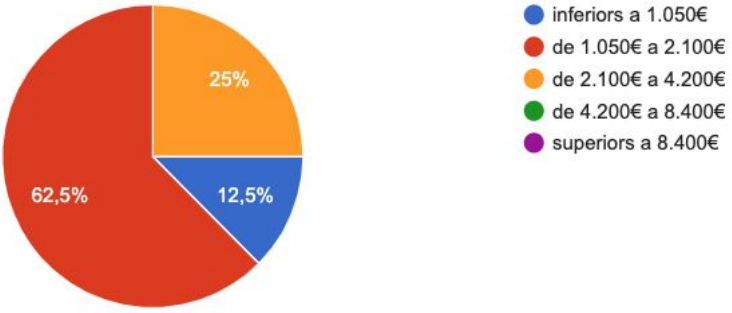

Secció 2 (opinions polítiques)

On 1 equival a "Completament en desacord" i 10 a "Completament d'acord".

6. Vox és un partit d'ultradreta

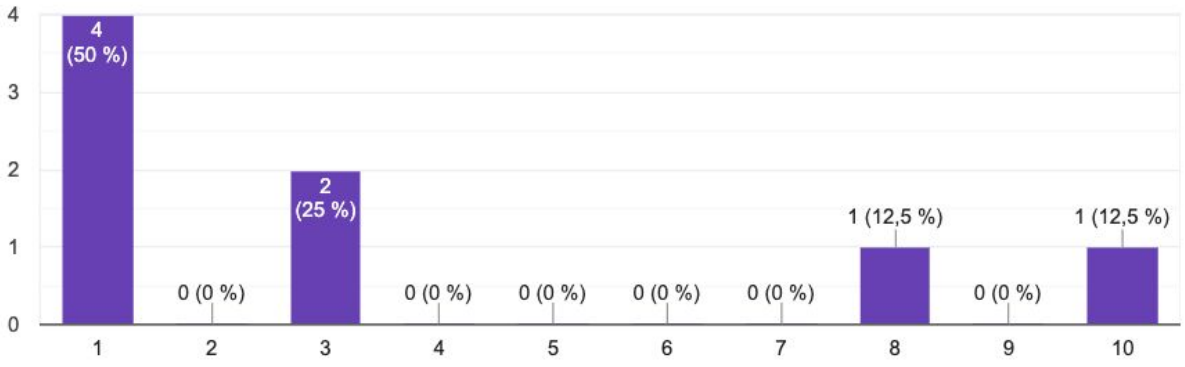

7. Soc monàrquic/a

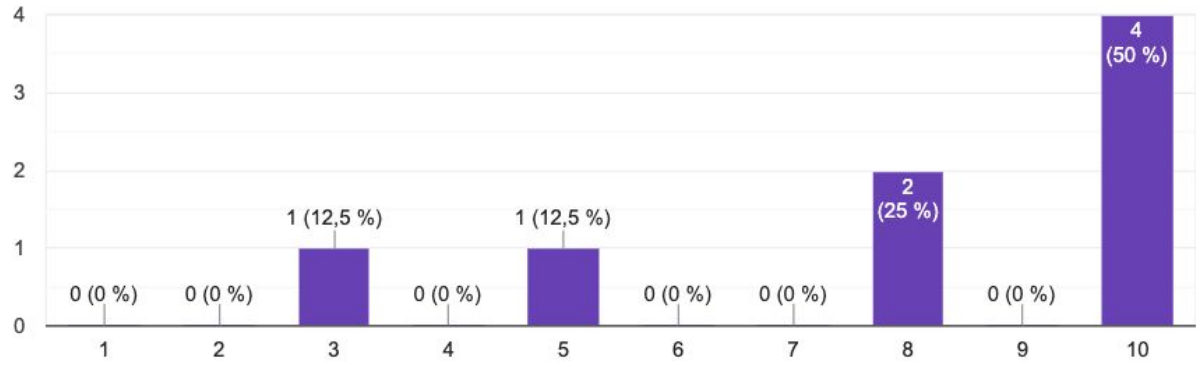

8. No es pot confiar en els polítics

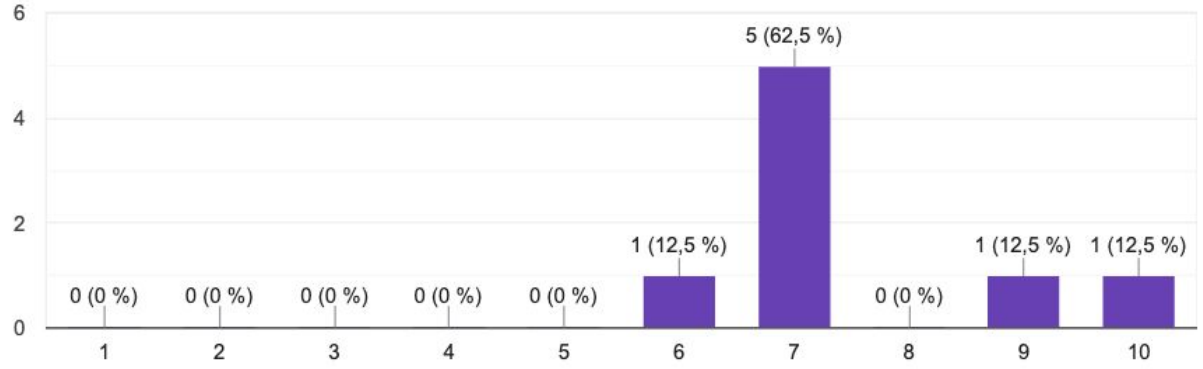

9. Franco no va ser un dictador

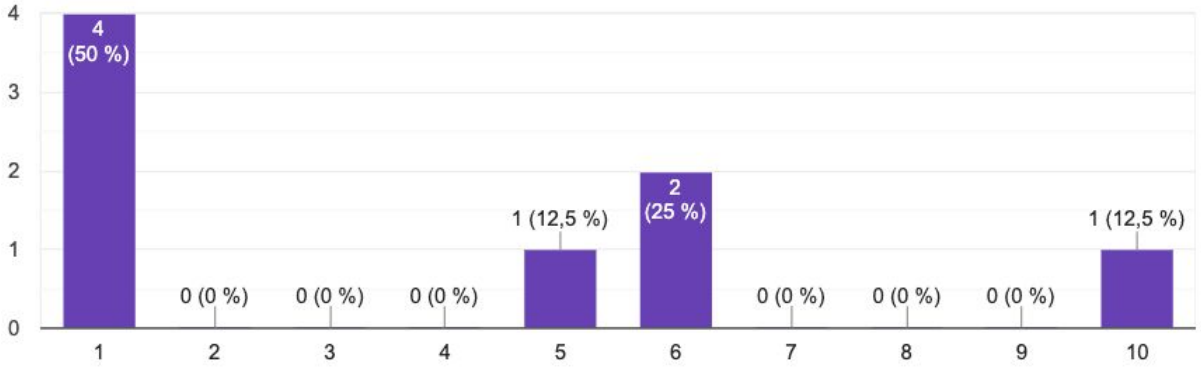

10. La llei de memòria històrica és un atac contra la llibertat d'expressió

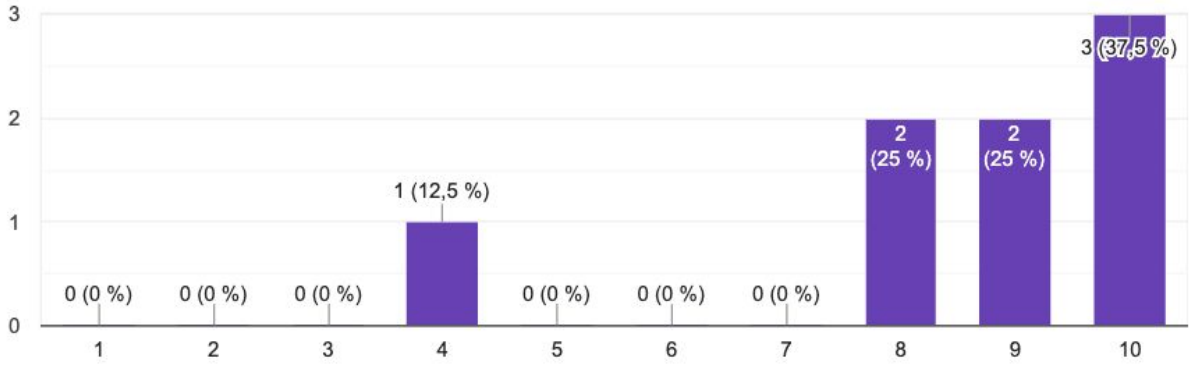

11. La immigració és la causant de la delinqüència

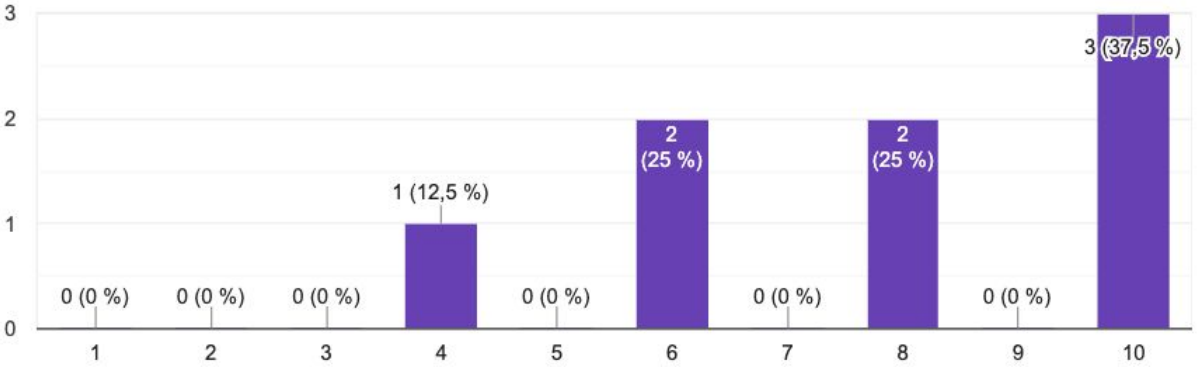

12. Espanya s'hauria de negar a rebre més refugiats

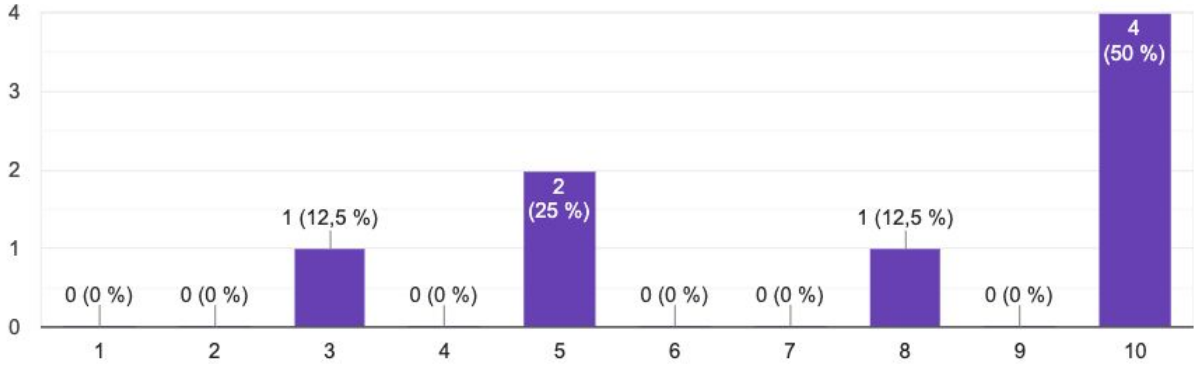

13. Espanya és indivisible

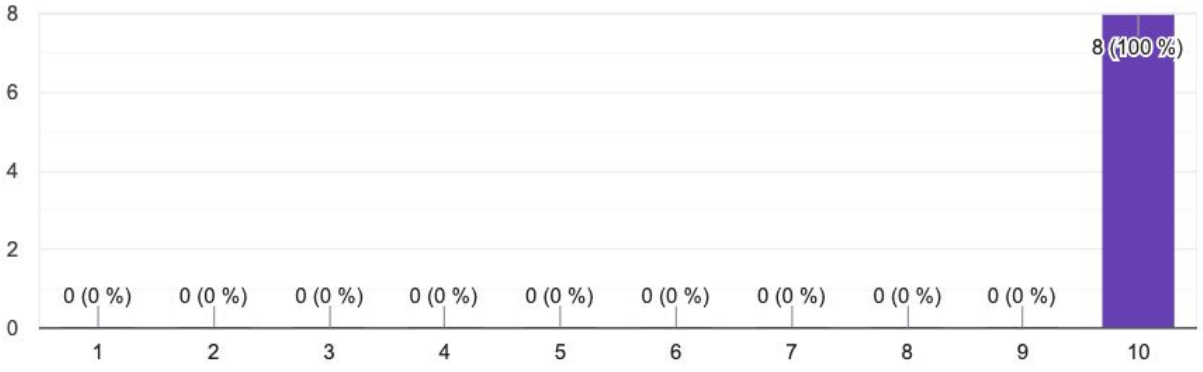

14. Els símbols de la nació haurien d'estar protegits per la llei

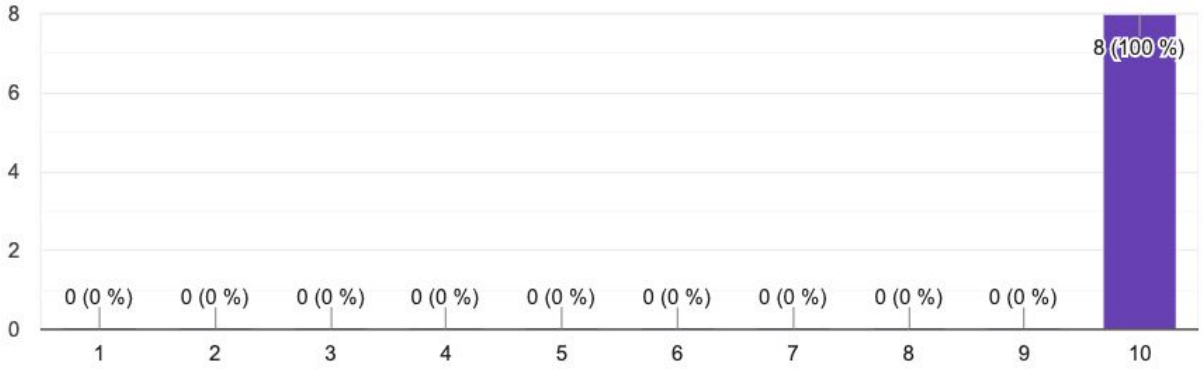

15. Sento orgull de ser espanyol

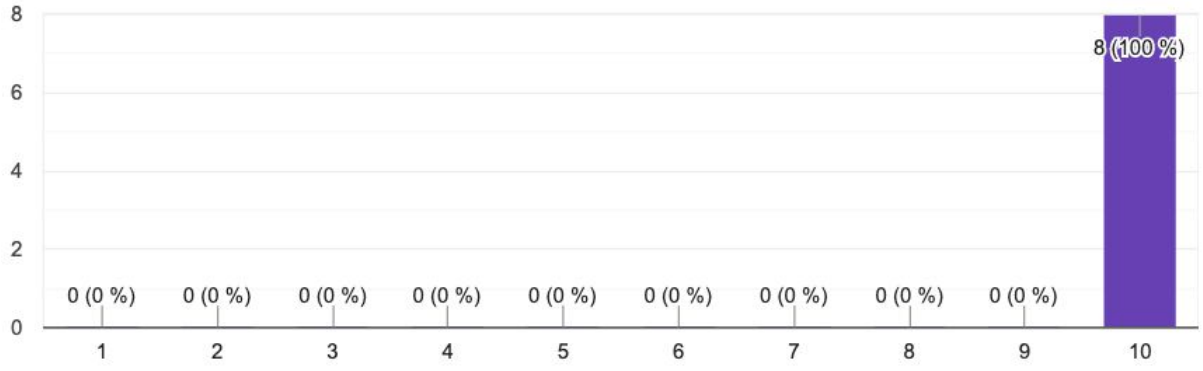

16. La tauromàquia és un art

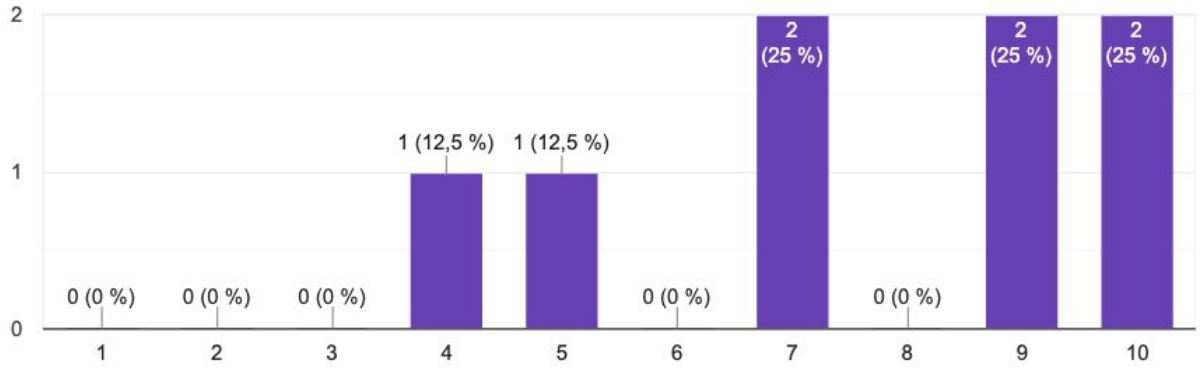

17. Les persones del col·lectiu LGTBI haurien de poder casar-se

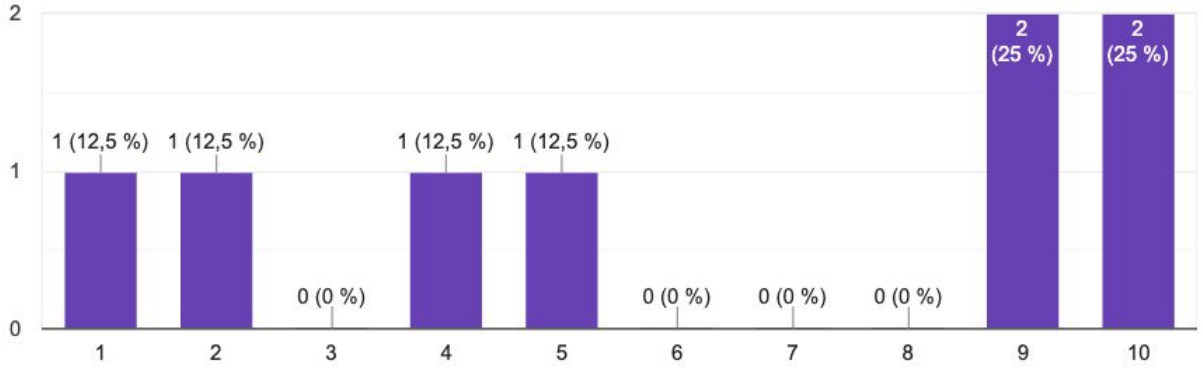

18. Si neixes home, ets home; si neixes dona, ets dona

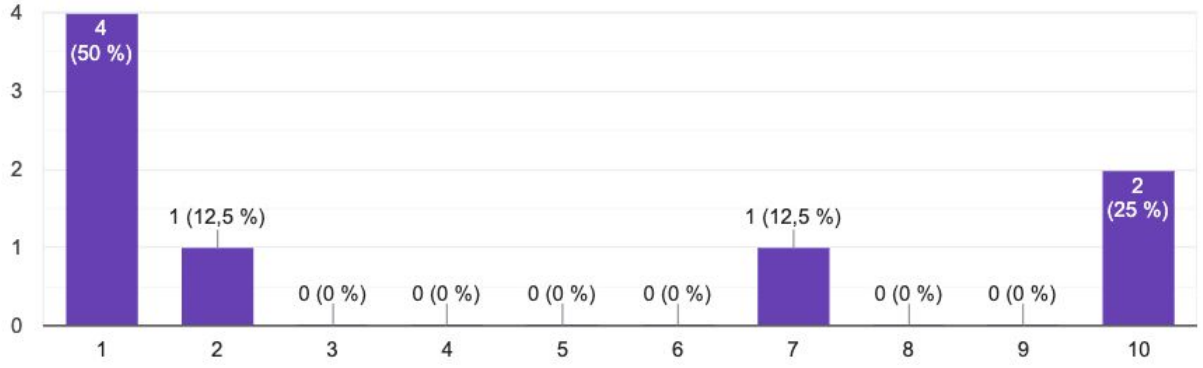

19. La llei de violència de gènere és discriminatòria contra l'home

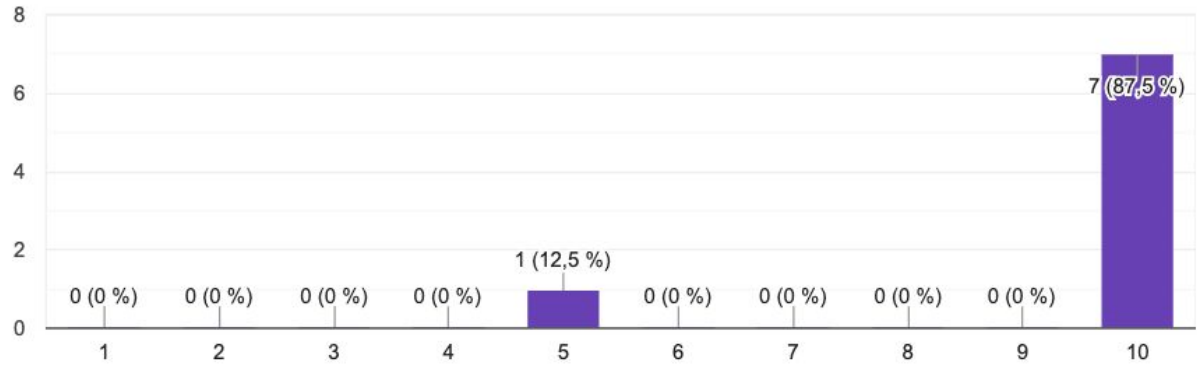

20. Els immigrants prenen els llocs de treball dels espanyols

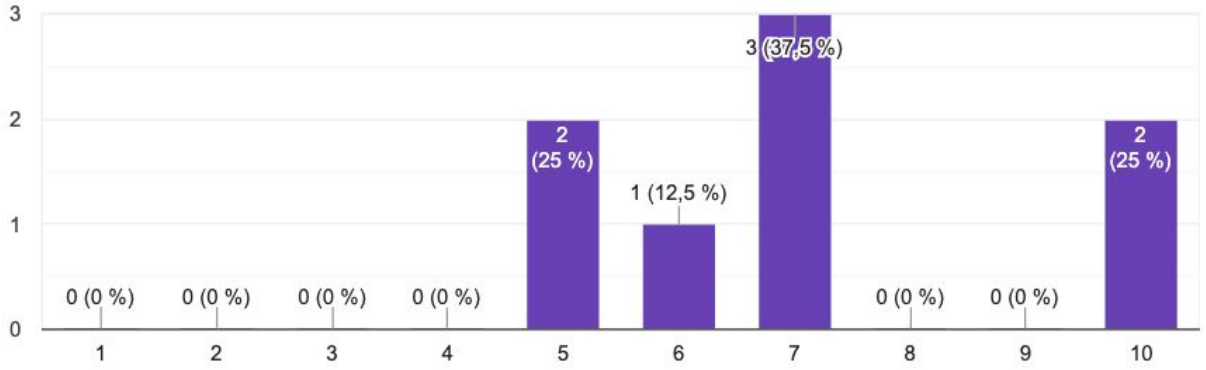

21. Els immigrants s'aprofiten dels ajuts econòmics de l'estat

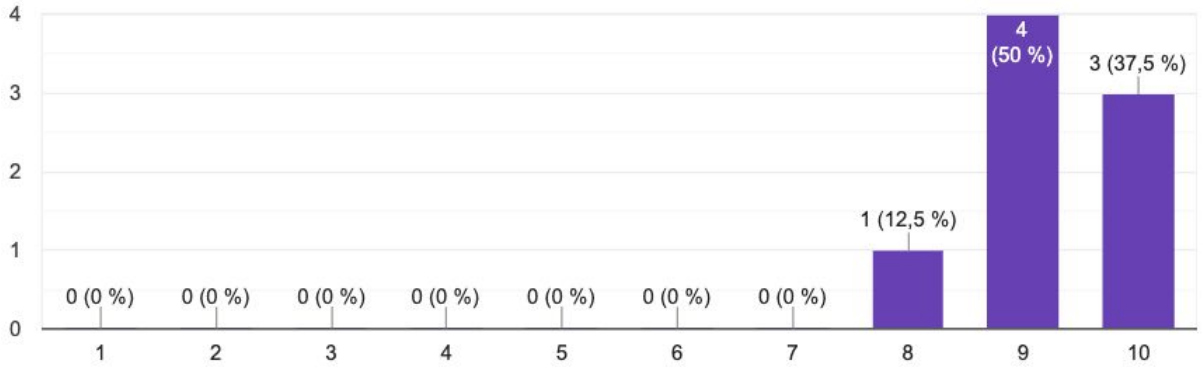

22. Soc catòlic

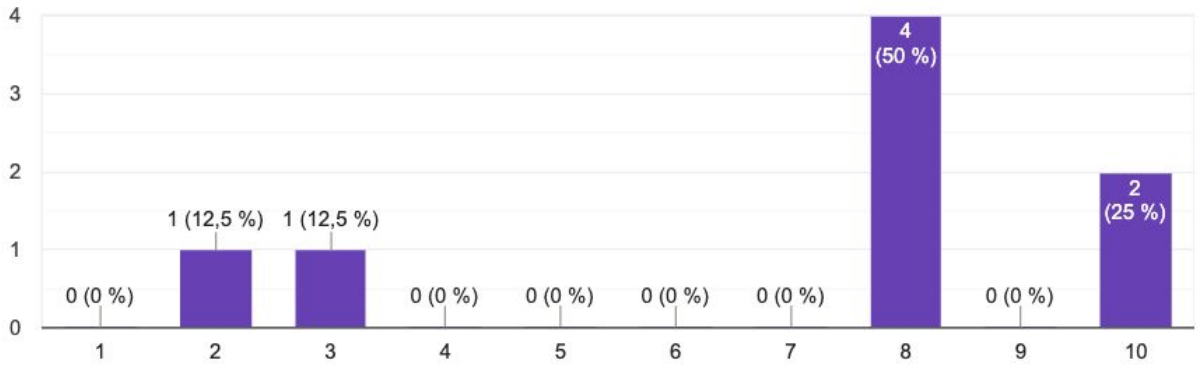

23. Els pares haurien d'escollir en quin idioma reben l'educació els seus fills (en l'escola pública)

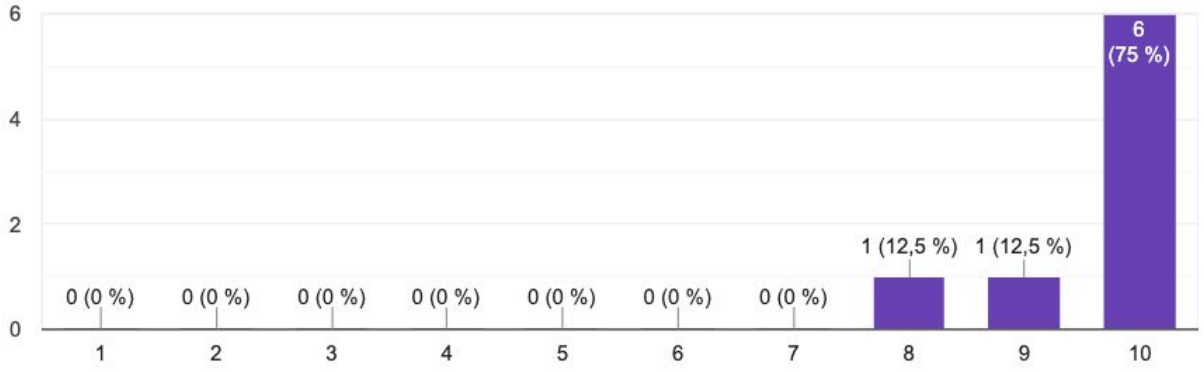

24. L'esquerra intenta destruir Espanya

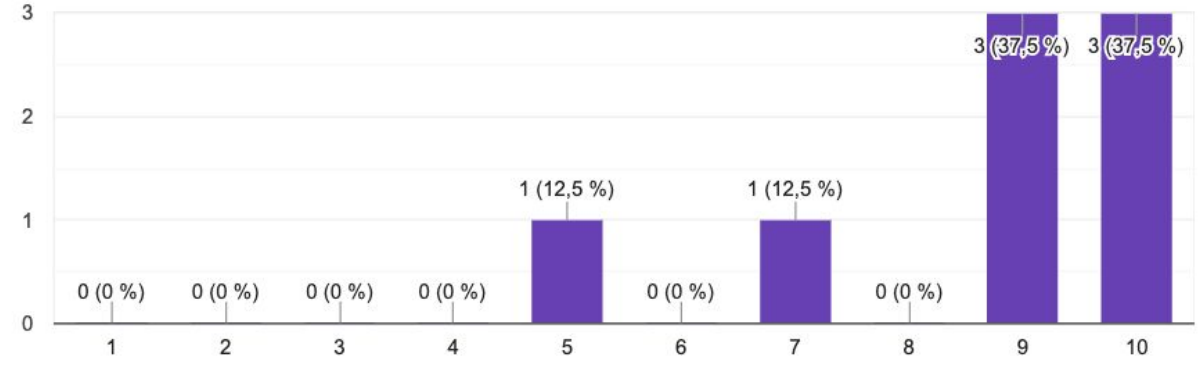

25. Altres (esmenta altres opinions amb les que estàs d'acord)

- La violència de gènere no solament és discriminatòria contra l'home, sinó també amb els infants i parelles homoxesuals.
- No m'agraden els toros. Es deuen canviar coses, però sense ells el toro de Lidia no existiria. Hi ha molts temes que no son blanc o negre. El tema de les ajudes jo he vist per la meva feina que reben ajudes les quals als d'aquí no sel's dona. I el tema de l'inmigració, fer-ho com quan anaven els espanyols a França o Alemanya a treballar amb un contracte. Ha d'estar regulada de manera diferent.

Secció 3 (mitjans de comunicació)

26. Quin mitjà de comunicació és el que consumeixes de forma més habitual?

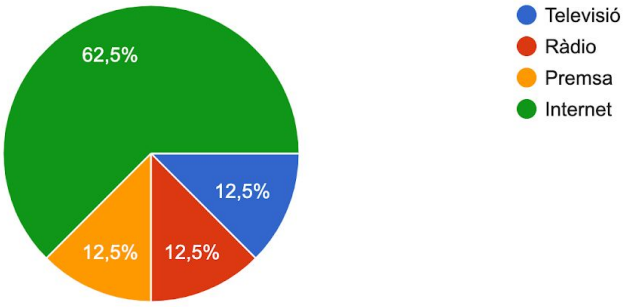

27. En cas que la teva resposta anterior hagi estat "Televisió", quins canals?

- La 1 y Antena 3

28. En cas que la teva resposta anterior hagi estat "Ràdio", quines emisores?

29. En cas que la teva resposta anterior hagi estat "Premsa", quins periòdics?

- El Periódico , el País y la Razón

30. En cas que la teva resposta anterior hagi estat "Internet", quines webs?

- Whatsapp
- Twitter, el Mundo, la Vanguardia, ok Diario, abc, el español, e-noticies, "lo pais"
- Xarxes socials i Mitjans transversals
- Miro diferentes páginas para así poder contrastar

31. Per què esculls aquestes canals/emisores de ràdio/periòdics/webs?

- Perquè ho tinc més a mà
- Todos los puntos de vista para analizar la verdad . Ya que la mayoría de medios están a sueldo de partidos políticos
- Porque me gustan más que las otras cadenas
- Comparten mis ideales
- Per la seva veracitat en la informació
- No tengo solo una página

32. Penses que existeix la censura en els mitjans de comunicació o que no permeten la llibertat d'expressió?

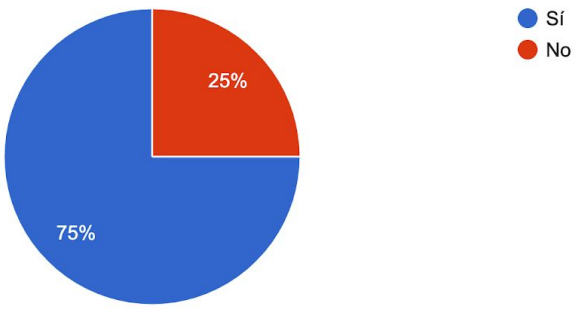

33. En el cas de que la teva resposta sigui sí, per quins motius ho penses?

- A la pandèmia del Covid s'ha vist clarament. I sempre que hi ha una notícia de corrupció de l'esquerra no passa res i si és de la dreta tot el contrari. Exemple: els ERES d'Andalusia (PSOE) en què es va robar més que a la Gürtel del PP.
- Está demostrado que muchos partidos políticos pagan a periodistas y también a tuiteros que se dedican a rastrear a todo el que no es a fin a su causa .
- Per interessos

34. Penses que els mitjans de comunicació més populars són irrespectuosos amb les idees de Vox?

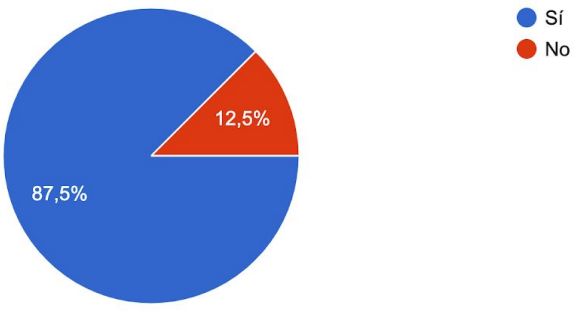

35. Si és així, per què?

- Perquè es tergiversen totalment.
- Por lo mismo, la prensa está politizada en su gran mayoría
- Siempre nos tildan de racistas y escoria.
- Perquè no els interessa que un partit com Vox creixi.
- Siempre están machacando a Vox, (ahora ya no tanto), sobre todo ciertos canales, como la Sexta y TV3. Si te fijas en la entrevista de el Hormiguero en campaña, a Vox es al que más se le machacó